

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ПРЕДСЈЕДНИК РЕПУБЛИКЕ

Бана Милосављевића 4, Бања Лука, тел: 051/248-101, факс: 051/248-161, e-mail: info@predsjednikrs.net

01-010-3409/16

Бања Лука, 27.10.2016. године

Његова екселенција Бан Ки-Мун
Генерални секретар
Уједињене нације
1 United Nations Plaza
New York, New York, USA 10017-3515

Поштовани генерални секретару,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој дебати о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска (РС), страна потписница Општег оквирног споразума о миру у Босни и Херцеговини (Дејтонски споразум) и анекса који су његов саставни дио, представља приложени Шеснаести извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. Извјештај се бави првенствено настојањима Странке демократске акције (СДА) да подрије стабилност и функционалност БиХ, те поступцима власти Републике Српске предузетим с циљем одбране уставних и законских права Републике Српске у складу са Дејтонским споразумом, као и реформама које су нужне за европске интеграције БиХ.

У Дијелу I Извјештаја показујемо како највећа бошњачка странка, СДА, настоји да подрије безбједност, функционалност и сарадњу у БиХ. СДА покушава да изазове кризу тако што напада легитимитет Републике Српске настојањима да забрани обиљежавање дана настанка Републике Српске и озбиљним пријетњама насиљем против Републике Српске. Овакви поступци СДА дио су ширег обрасца подривања стабилности и функционалности БиХ, те сарадње између ентитета и конститутивних народа БиХ. У овом дијелу, такође показујемо како је СДА допринијела томе да се БиХ претвори у уточиште цихадиста, који представљају озбиљну пријетњу по БиХ, Европу и остатак свијета.

У Дијелу II Извјештаја бавимо се начинима на које Република Српска брани своја уставна и законска права по основу Дејтонског споразума и других закона са циљем одржавања уговорима успостављених политичких структура и мира. Гласачи Републике Српске недавно су донијели огромну побједу странкама владајуће коалиције Републике Српске,

чиме је послата снажна порука подршке Влади Републике Српске и њеним политикама, укључујући економске реформе и заштиту права која су Републици Српској дата Дејтонским споразумом. Исто тако, гласачи у Републици Српској недавно су учествовали на референдуму о Дану Републике, празнику Републике Српске, на ком су се огромном већином изјаснили у прилог задржавања постојећег датума празника. Упркос грозничавим тврдњама функционера СДА, референдум није имао никакве везе са територијалним интегритетом БиХ и организован је у потпуности у складу са позитивним прописима. Референдум је био корак ка извршавању одлуке Уставног суда БиХ о Дану Републике из новембра 2015. године, која, како се детаљно објашњава у овом Извјештају, не може разумно да се тумачи као забрана Републици Српској да обиљежава дан свог оснивања. У Дијелу II такође објашњавамо зашто су недавно објављени резултати пописа становништва у БиХ нетачни и правно неважећи.

У Дијелу III наглашавамо снажну подршку Републике Српске интегрисању БиХ у Европску унију и испитујемо реформе које су нужне за континуиран напредак. Република Српска наставља да енергично улаже напоре у приближавање БиХ Европској унији, између осталог и путем реализације Програма реформи, на чијем челу је Европска унија. У Дијелу III такође се бавимо битним реформама судских и тужилачких институција на нивоу БиХ које су нужне за европске интеграције. Између осталог, реформе су усмјерене на укидање тужилачке дискриминације српских жртава ратних злочина, реформу правосуђа кроз структурисани дијалог, укидање улоге страних судија у Уставном суду БиХ и заустављање злоупотребе институција правосуђа у политичке сврхе.

У свом даљем раду на реформама, чији је циљ раст привреде и напредовање на путу европских интеграција, Република Српска тражи од чланова међународне заједнице да поштују Дејтонски споразум и подрже локалне реформске иницијативе у БиХ. Република Српска је увјерена да БиХ може бити стабилан и успјешан дио Европе под условом да се поштује њена дејтонска структура.

Љубазно Вас молим да овај акт, приложени Извјештај и његов додатак доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне информације поред оних које су садржане у Извјештају или одговори на евентуална питања у погледу његовог садржаја, биће ми задовољство да Вам их доставим.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Милорад Додик

**Шеснаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности
Уједињених нација**

Октобар 2016. године

Шеснаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

I.	СДА настоји да изазове кризу у БиХ и подрије безбједност, функционалност и сарадњу међу ентитетима и народима.....	5
A.	СДА покушава да изазове кризу нападима на легитимитет Републике Српске настојањима да спријечи обиљежавање Дана Републике и пријетњама насиљем..	5
1.	Оспоравање Дана Републике, празника Републике Српске	5
2.	Озбиљне пријетње насиљем од стране СДА и бошњачких лидера и позив Републике Српске на очување мира	6
3.	Покушај СДА да искористи главног тужиоца БиХ и казни предсједника Републике Српске	7
B.	Недавни поступци СДА са циљем изазивања различитих криза дио су ширег обрасца подривања безбједности, функционалности и сарадње међу ентитетима и народима	8
1.	СДА је учинила средства ММФ-а таоцем чисто политичких намјера	8
2.	Непримјерен утицај на Тужилаштво БиХ	9
3.	Пристрасно процесуирање ратних злочина	10
4.	Блокирање реформе правосуђа у БиХ	10
5.	Противправно наметање програма за обраду пописних података.....	10
C.	СДА је помогла да се БиХ претвори у уточиште цихадиста.....	10
1.	СДА је исламистичка странка	11
2.	Чврсте везе БиХ са међународним тероризмом.....	11
3.	Терористичка дјела у БиХ.....	11
4.	СДА је позвала муџахедине у БиХ и подржавала их током и након рата	12
5.	Данашња СДА наставља да одржава тијесне везе са радикалним исламистима	13
6.	Ускраћивање правде за злочине муџахедина.....	13
7.	БиХ не сузбија цихадизам.....	14
8.	Подршком СДА, међународна заједница несвјесно доприноси ширењу тероризма	15
II.	Република Српска наставиће да брани своја права која има на основу устава и закона у БиХ.....	15
A.	Гласачи су послали поруку подршке Влади Републике Српске у погледу чврсте одбране права ентитета утврђених Дејтоном.....	15
B.	Референдум о Дану Републике	16

1. Референдум апсолутно нема никакве везе са територијалним интегритетом БиХ	16
2. Референдум је у потпуности у складу са позитивним прописима.....	17
3. Референдум је корак ка спровођењу одлуке Уставног суда.....	18
4. Одлука Уставног суда не може се разумно тумачити као забрана грађанима Републике Српске да обиљежавају дан оснивања Републике Српске.....	18
C. Резултати пописа у БиХ објављени у јуну су незаконити и нетачни	20
III. Европске интеграције.....	21
A. Република Српска игра водећу улогу у промовисању европских интеграција.	21
B. Европске интеграције налажу реформу правосудних и тужилачких институција БиХ	22
1. Тужилаштво БиХ наставља са дискриминацијом српских жртава ратних злочина.....	22
2. У посљедњем извјештају ОЕБС-а објашњава се на који начин главни тужилац БиХ контролише процесуирање ратних злочина и штити политичке савезнике	23
3. Бошњачка опструкција структурисаног дијалога о правосуђу	24
4. Нужна реформа Уставног суда БиХ.....	26
5. Правосудне институције БиХ злоупотребљавају моћ са циљем остваривања политичке предности	30
6. Национална дискриминација приликом запошљавања у институцијама правосуђа у БиХ.....	31
C. Европске интеграције налажу затварање ОХР-а и престанак позивања на Поглавље VII Повеље Уједињених нација.....	31
1. Високи представник крши и подрива Дејтонски споразум	31
2. Савјет безбједности треба да престане са примјеном Поглавља VII Повеље УН	31

Прилог: Како је БиХ постала терористичко уточиште

Шеснаести извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Увод и кратак преглед документа

Република Српска, као потписница свих анекса који чине Дејтонски споразум, уз дужно поштовање подноси овај 16. извјештај Савјету безбједности Уједињених нација, у ком Влада Републике Српске изражава своје виђење кључних питања са којима се Босна и Херцеговина (БиХ) суочава. У овом Извјештају бавимо се, између осталог, настојањима Странке демократске акције (СДА) да изазове кризу у БиХ, те поступцима власти Републике Српске предузетим са циљем одбране уставних и законских права Републике Српске и реформама нужним за европске интеграције БиХ.

I. СДА настоји да изазове кризу у БиХ и подрије безбједност, функционалност и сарадњу међу ентитетима и народима

У Дијелу I Извјештаја показујемо како највећа бошњачка странка, СДА, настоји да подрије безбједност, функционалност и сарадњу у БиХ. СДА покушава да изазове кризу нападима на легитимитет Републике Српске, настојањима да забрани обиљежавање дана оснивања Републике Српске (Дан Републике) и пријетњама насиљем. СДА такође покушава да искористи Тужилаштво БиХ за политички процес против предсједника Републике Српске, Милорада Додика.

Недаван покушај СДА да изазове кризу дио је ширег обрасца подривања безбједности и функционалности БиХ и сарадње међу ентитетима и народима. На примјер: СДА је таоцем држала крајње потребна средства ММФ-а, у отвореном политичком покушају да од Републике Српске извуче уступке који са тим средствима нису имали никакве везе. СДА такође врши непримјерен утицај на Тужилаштво БиХ и спречава процесуирање ратних злочина над српским жртвама. Уз то, СДА наставља да блокира реформу правосуђа која је нужна за европске интеграције. Ове године, СДА је извршила притисак на директора Агенције за статистику БиХ да незаконито донесе програм за обраду података из пописа становништва у БиХ, којим су резултати пописа увећани из политичких разлога.

Поред тога, СДА је допринијела томе да се БиХ претвори у уточиште цихадиста, који представљају озбиљну пријетњу по БиХ, Европу и остатак свијета. СДА, исламистичка странка, током рата је позвала муцахедине у БиХ и наставља да одржава тијесне везе са радикалним исламистима. Тужилаштво БиХ није затражило правду за злочина муцахедина над Србима. Поред тога, безбједносни апарат којим доминира СДА не сузбија присуство цихадиста у БиХ, а међународна заједница, својом подршком СДА, ненамјерно повећава ризик од тероризма.

II. Република Српска наставиће да брани своја права која има на основу устава и закона БиХ

У Дијелу II Извјештаја бавимо се начинима на које Република Српска брани своја законска права по основу Дејтонског споразума и других закона са циљем одржавања уговорима

успостављених политичких структура и мира. Дана 2. октобра 2016. године, гласачи Републике Српске донијели су огромну побједу странкама владајуће коалиције Републике Српске, чиме је послана снажна порука подршке Влади Републике Српске и њеним политикама, укључујући економске реформе и чврсту заштиту права која су Републици Српској дата Дејтонским споразумом.

Дана 25. септембра 2016. године, гласачи у Републици Српској учествовали су на референдуму о Дану Републике, празнику Републике Српске, на ком су се огромном већином изјаснили у прилог задржавања постојећег датума празника. Упркос грозничавим тврдњама функционера СДА, референдум није имао никакве везе са територијалним интегритетом БиХ и организован је у потпуности у складу са позитивним прописима. Референдум је био корак ка извршавању одлуке Уставног суда БиХ о Дану Републике из новембра 2015. године, која се, како се детаљно објашњава у овом Извјештају, не може разумно тумачити као забрана Републици Српској да обиљежава дан свог оснивања. Ако би Суд био досљедан у том ставу, сваки други јавни празник у БиХ био би неуставан.

У Дијелу II такође се објашњава зашто су резултати пописа у БиХ, објављени 30. јуна 2016. године, нетачни и законски неважећи. Резултати су објављени на основу погрешног програма за обраду података, који је једнострано донио директор Агенције за статистику БиХ директно кршећи Закон о попису БиХ, и то под противправним утицајем главног тужиоца БиХ.

III. Европске интеграције

У Дијелу III наглашавамо снажну подршку Републике Српске интегрисању БиХ у Европску унију и испитујемо реформе које су нужне за континуиран напредак. Република Српска наставља да енергично улаже напоре у приближавање БиХ Европској унији, између осталог и путем реализације програма реформи, тј. Реформске агенде, усаглашене са Европском унијом.

Међутим, европске интеграције налажу реформу правосудних и тужилачких институција БиХ. Тужилаштво БиХ мора прекинути дугогодишњи образац дискриминације српских жртава ратних злочина. У посљедњем извјештају Организације за безбједност и сарадњу у Европи каже се да главни тужилац БиХ контролише процесуирање ратних злочина и штити своје савезнике. Влада Републике Српске наставља да се залаже за реформу правосуђа БиХ у оквиру структурисаног дијалога о правосуђу; међутим, напредак је заустављен зато што се чланови СДА и други бошњачки функционери жестоко противе реформама које су, како су експерти ЕУ јасно ставили до знања, неопходне. Друга нужна реформа у правосуђу је реформа Уставног суда, којим хара политички утицај и који је, с обзиром на постојећи састав, неспојив са чланством у Европској унији. Присуство страних судија у суду требало је, према Уставу БиХ, да буде тек привремена мјера; њихово даље присуство супротно је суверенитету БиХ и демократији и подрива легитимитет суда. Штавише, БиХ не може постати чланица Европске уније све док њене институције правосуђа не буду реформисане и док се не заустави злоупотреба њихових овлашћења у политичке сврхе.

Европске интеграције такође налажу затварање ОХР-а и крај позивања на Поглавље VII Повеље УН на нивоу Савјета безбједности УН.

У свом даљем раду на реформама, чији је циљ раст привреде и напредовање на путу европских интеграција, Република Српска тражи од чланова међународне заједнице да поштују Дејтонски споразум и подрже локалне реформске иницијативе у БиХ. Република Српска је увјерена да БиХ може бити стабилан и успјешан дио Европе под условом да се поштује њена дејтонска структура.

I. СДА настоји да изазове кризу у БиХ и подрије безбједност, функционалност и сарадњу међу ентитетима и народима

1. У овом дијелу показујемо како бошњачка СДА подрива безбједност, функционалност и сарадњу ентитета и народа у БиХ. Бакир Изетбеговић, предсједник СДА, и остали лидери бошњачких странака пријете насиљем као средством рјешавања политичких неслагања. Изетбеговић је запалио непотребну политичку кризу тражећи да се забрани прослава Дана Републике Српске, који је мирољубиво обиљежаван протеклих 20 година. Главни тужилац БиХ, који је из реда Бошњака, злоупотребио је своја овлашћења са циљем застрашивања политичких противника СДА и функционера Владе Републике Српске. СДА и остали бошњачки службеници у правосуђу и судије настављају да блокирају реформу правосуђа коју је препоручила Европска унија. Овакви поступци штете грађанима БиХ, слабе њену привреду и угрожавају будућност.

A. СДА покушава да изазове кризу нападима на легитимитет Републике Српске настојањима да спријечи обиљежавање Дана Републике и пријетњама насиљем

1. Оспоравање Дана Републике, празника Републике Српске

2. Упркос томе што је Република Српска призната Уставом БиХ, СДА је неумољиво водила кампању на подривању легитимитета Републике Српске. Предсједник СДА, Бакир Изетбеговић, искористио је своју позицију члана Предсједништва БиХ и Уставном суду БиХ поднио апелацију против прославе дана настанка Републике Српске, 9. јануара 1992. године, који се мирољубиво обиљежава протеклих 20 година. Конкретно, СДА тврди да је празник супротан Уставу БиХ зато што је оснивање Републике Српске, у суштини, нелегитимно, да празник вријеђа Бошњаке, те да се не треба славити - упркос чињеници да је Република Српска била страна уговора којим је утврђен Устав БиХ. Исто тако, тврди се да празник Републике Српске представља незакониту дискриминацију Бошњака зато што дан обиљежавања пада на православни празник.

3. Међутим, СДА не оспорава вјерске или националне празнике које славе Бошњаци и Хрвати.

4. Крајем прошле године, два члана Уставног суда БиХ из реда Бошњака - обоје бивши високи функционери СДА - придружили су се тројници страних судија и надгласали чланове из реда српског и хрватског народа, подржавши Изетбеговићеву жалбу. Ова одлука услиједила је након дугогодишњег и забрињавајућег шаблона политичког надгласавања у прилог бошњачким политичким питањима, уз залеђе високог представника, умјесто поштовања владавине закона. (У Дијелу III детаљније се бавимо озбиљним проблемима у погледу даљег присуства страних судија у Уставном суду).

5. СДА је жељела да испровоцира грађане и политичке лидере Републике Српске да одреагују на начин који би СДА међународној заједници приказала као анимозитет према Уставном суду и БиХ. Народна скупштина Републике Српске, уз подршку свих српских политичких странака, донијела је одлуку којом осуђује политичко надгласавање у Суду и позвала Владу Републике Српске да организује савјетодавни референдум. Грађани Републике Српске такође су снажно реаговали путем медија и у комуникацији са локалним функционерима, сматрајући бошњачку тужбу директном увредом њиховог народа и провокативним оспоравањем сâмог постојања Републике Српске. Многи су сматрали да би СДА, уколико би успјела у настојањима да укине празник Републике, отишла и даље у репресији и Републици Српској одузела легитимитет на сличне начине.

6. Предвидљиво, СДА је одговорила агресивном кампањом у којој је приказивала поступке Републике Српске као директан напад на институције на нивоу БиХ, одбијање приступања Европској унији и први корак ка сецесији. СДА се надала да ће међународна заједница санкционисати Републику Српску и њене функционере, нарочито предсједника Републике Српске, чиме би се додатно ослабили ентитет и српско становништво.

7. Упркос настојањима СДА, Народна скупштина Републике Српске, уз једногласну подршку свих српских странака, наставила је са планом да на савјетодавном референдуму затражи мишљење грађана Републике Српске, у складу са Законом о референдуму Републике Српске и уставима Републике Српске и БиХ. У посљедњем покушају да спречи законит референдум, предсједник СДА поднио је апелацију Уставном суду о неуставности референдума. Пошто Суд још увијек није донио одлуку у овом предмету, предсједник СДА тражио је од Суда да донесе привремену мјеру против референдума. Свега неколико дана прије заказаног датума одржавања референдума, Суд налаже привремену мјеру. Међутим, Република Српска је наставила са радом и одржала референдум како је заказан, 25. септембра, и то због политичке природе одлуке Суда, мишљења грађана да је ово питање од виталног националног интереса и чињенице да је референдум припремљен у складу са законом, те да је морао бити спроведен у складу са прописима. Као што излажемо у даљем тексту, политичка природа Суда види се у овој и више од 90 других одлука које су стране одбиле да спроведу. Одзив на референдум био је сличан излазности на посљедњим општим и локалним изборима, гдје је 99,8% гласача гласало за то да дан обиљежавања националног дана Републике Српске остане 9. јануар.

2. Озбиљне пријетње насиљем од стране СДА и бошњачких лидера и позив Републике Српске на очување мира

8. Кључни чланови СДА и других бошњачких странака одговорили су на савјетодавни референдум пријетњама по безбједност Републике Српске и њеног предсједника. На примјер: готово непосредно по одржавању референдума у Републици Српској, предсједник СДА, Бакир Изетбеговић, рекао је да ће предсједник Републике Српске, Милорад Додик, завршити као Садам Хусеин, Муамер Гадафи или Слободан Милошевић. Упркос томе што се референдум уско бавио датумом празника Дана Републике, Изетбеговић је упозорио, прије референдума, да ће он "вјероватно довести до колапса мира у овом дијелу Европе".¹ Бивши командант Сефер Халиловић, који се налази на челу друге бошњачке странке,

¹Изетбеговић: Референдум у РС-у мора се спрјечити, мир је угрожен, ХИНА, август 2016.

запријетио је ратом против Републике Српске ако одржи референдум о Дану Републике и хвалисао се да би Република Српска могла да издржи највише 10 до 15 дана.² Ниједан лидер СДА нити било која друга бошњачка странка нису се дистанцирали од ових пријетњи.

9. У одговору на ове директне пријетње, лидери Републике Српске позвали су на мир. Предсједник Додик је рекао да су "опције Републике Српске политичке, без иједне ратне" и да Република Српска "отвара фабрике и гради путеве, а не наоружава се и спрема за рат".³ Предсједник Додик такође је поновио јасан став да референдум нема никакве везе са сецесијом и да сецесија није у плану Владе Републике Српске.⁴

3. Покушај СДА да искористи главног тужиоца БиХ и казни предсједника Републике Српске

10. Поред пријетњи насиљем, у року од неколико дана након референдума, СДА је затражила хапшење предсједника Додика преко поузданог послушника, сународника Бошњака и главног тужиоца - Горана Салиховића. Главни тужилац упутио је позив предсједнику Додику на саслушање и рекао да ће истрага против њега због референдума бити "приоритет".

11. Главни тужилац није објаснио зашто би улога предсједника Додика на референдуму који је већ одржан требало да буде приоритет, нарочито имајући у виду да његово тужилаштво никада није подигло оптужницу ни за један случај кршења одлука Уставног суда. Од 2004. године до данас, институције нису спровеле 91 одлуку Уставног суда.⁵ На примјер: одлука Уставног суда из 2010. године којом се изборни систем за град Мостар проглашава неуставним није извршена, због чега грађани Мостара не могу да гласају на локалним изборима још од 2008. године.

12. Стварни разлог позива предсједнику Додику и "приоритета" који му је приписан је уплитање у локалне изборе 2. октобра, који су се одржавали за мање од недјељу дана. Поступци главног тужиоца БиХ су флагрантан примјер селективне примјене кривичног права зарад остваривања политичких циљева.

13. Уз то, позив предсједнику Додику је незаконит и са процесног и са материјалног становишта. Са процесног становишта, позив је неваљан зато што га је главни тужилац издао прије него што је Уставни суд БиХ доставио обавјештење о неизвршавању одлуке, а у ком се као одговорно лице нити не наводи предсједник Додик. Истрага против предсједника Додика због референдума незаконита је са материјалног становишта зато што није учинио ништа осим реторичке подршке референдуму. Предсједник Додик није донио Одлуку о одржавању референдума 25. септембра нити је имао могућност да заустави

² *Bosnia's Republika Srpska to hold controversial referendum despite ban* [Република Српска одржава контроверзни референдум упркос забрани], BNA Intellinews, 23. септембар 2016.

³ *Додик: Ни Путин неће променити одлуку о референдуму*, Б92, 21. септембар 2016.

⁴ *Tensions Rise As Bosnian Serbs Vote In Banned Referendum* [Тензије расту док босански Срби гласају на забрањеном референдуму], Радио Слободна Европа / Радио Слобода, 25. септембар 2016.

⁵ *Freedom House, Nations in Transition 2016* [Нације у транзицији]: Босна и Херцеговина, стр. 10.

његово одржавање. Наиме, иницијатори Одлуке о одржавању референдума били су клубови посланика свих српских странака у Народној скупштини Републике Српске. Дакле, ни предсједник ни Влада Републике Српске нису били ни иницијатори, ни доносиоци наведене одлуке.

14. Предсједник Додик прихватио је да га Тужилаштво саслуша, упркос непостојању легитимитета налога, али не у Сарајеву због пријетњи по његов живот.⁶

15. Након што су грађани Републике Српске на референдуму јасно изразили свој став о датуму празновања Дана Републике, Народна скупштина Републике Српске размотрила је тај став приликом израде нацрта закона у настојањима да обезбиједи да правни систем Републике Српске буде у складу са релевантним одлукама Устава суда и израженим мишљењем грађана Републике Српске. Дана 25. октобра 2016. године, Народна скупштина Републике Српске усвојила је нови закон према ком је 9. јануар задржан као Дан Републике који ће се, како је јасно речено, обиљежавати и прослављати као секуларни празник; исто тако, усвојене су и друге измјене у складу са одлукама Уставног суда.⁷

16. СДА је покушала - безуспјешно - да изазове кризу због Дана Републике Српске и референдума о дану његовог обиљежавања. Међутим, СДА је успјела, у одређеном степену, да лажно прикаже да Република Српска крши Дејтонски споразум и Устав БиХ. Република Српска је реаговала мирно, упркос провокацијама и нападима СДА, и тако спријечила да настала ситуација прерасте у кризу. Нажалост, нема разлога да вјерујемо да ће се тиме ставити тачка на опасно дјеловање СДА и њених присталица.

В. Недавни поступци СДА са циљем изазивања различитих криза дио су ширег обрасца подривања безбједности, функционалности и сарадње међу ентитетима и народима

1. СДА је учинила средства ММФ-а таоцем чисто политичких намјера

17. Средства ММФ-а су битан облик помоћи ентитетима у њиховим настојањима да одговоре на глобалне економске изазове и покрију трошкове реформе привреде у периоду после рата. Представници ММФ-а договарају појединости око ових средстава са лидерима оба ентитета на годишњем нивоу. Ово је био случај и током 2016. године; у мају, лидери Републике Српске, Федерације БиХ и БиХ постигли су сагласност о новом програму са ММФ-ом. Програм је договорен тек након што су оба ентитета усвојила тешке реформе и након што су завршени дуги преговори између ентитета, БиХ и ММФ-а. Међутим, након што је усаглашен текст новог писма о намјерама, федерални премијер, Фадил Новалић, и предједавајући Савјета министара БиХ, Денис Звиздић - обојица чланови СДА - одбили су да ставе свој потпис.

18. То су урадили у опасном покушају да присиле Владу Републике Српске да пристане

⁶ Додик ће "одговорити на позив - али неће ићи у Сарајево ", Б92, 27. септембар 2016.

⁷ Гордана Катана, *Bosnian Serbs step back from confrontation over divisive national holiday [Босански Срби одустали од конфронтације око раздорног националног празника]*, REUTERS, 25. октобар 2016.

на њихове захтјеве у погледу других, невезаних питања. Прво су лидери СДА одбили да потпишу писмо о намјерама ММФ-у све док Република Српска не прихвати предложено прилагођавање Споразума о стабилизацији и придруживању између БиХ и ЕУ (ССП), што је постало нужно због уласка Хрватске у Европску унију. Готово непосредно након што је питање прилагођавања ССП-а ријешено, политичари СДА опет одбијају да потпишу писмо о намјерама у новом покушају да Републику Српску присиле да прихвати измјене раније договорених одлука о механизму координације који ће се користити у процесу приступања Европској унији.

19. Један западни дипломата назвао је одбијање лидера СДА да потпишу писмо о намјерама према ММФ-у "чисто политичком одлуком".⁸ Портпарол ЕУ изјавио је Балканској мрежи истраживачког новинарства (Balkan Investigative Reporting Network - БИРН) да "споразум о аранжману са ММФ-ом представља кључни елемент Реформске агенде за Босну и Херцеговину, гдје би свако кашњење угрозило напредак у свим областима".⁹

20. Да би могли да наставе да финансирају потрошњу Федерације, а истовремено држе средства ММФ-а на леду, функционери СДА помогли су да се код локалних банака у Федерацији издејствују кредити по негативној каматној стопи, чиме су највећи терет недозначавања средстава ММФ-а пребацили на Републику Српску.¹⁰ Необично је да приватне банке дају кредите по оваквим невјероватно повољним условима једној влади чији бонитет и није нарочито добар.

21. Лидери СДА коначно су потписали писмо о намјерама према ММФ-у 31. јула, након што су лидери ентитета и БиХ постигли нови договор о механизму координације. Међутим, несмотрене игре са ускраћивањем потписа на писмо о намјерама према ММФ-у нарушиле су репутацију БиХ као дестинације за инвестиције и у финансијске потешкоће довеле ентитете и грађане који се ослањају на њих. Покушај присиле од стране СДА такође је донио ризик да ће ММФ тражити нову рунду преговора, што би значило одгађање финансирања од стране ММФ-а за неколико мјесеци и још веће финансијске потешкоће за грађане оба ентитета.

2. Непримјерен утицај на Тужилаштво БиХ

22. СДА, како је додатно објашњено у Дијелу III, врши непримјерен утицај на Тужилаштво БиХ. Тужилаштво ревносно штити моћне чланове и савезнике СДА од процесуирања и пикира политичке ривале СДА. Замјеник шефа америчке мисије Николас М. Хил 2015. године примијетио је да се "генерално сматра да је главни тужилац под великим утицајем бошњачких политичких снага" и да постоје "притужбе да тужилаштво

⁸ *IMF delays new deal for Bosnia after authorities fail to sign [ММФ одгађа нови прогам за Босну зато што га институције нису потписале]*, REUTERS, 7. јули 2016.

⁹ Маја Гарача Ђурђевић, *Bosnians Trade Blame Over IMF Loan Holdup [Босанци се међусобно оптужују због застоја у кредиту ММФ-а]*, BALKAN INSIGHT, 8. јули 2016.

¹⁰ Дражен Симић, *Bosnian Banks Give Interest-Free Loan to Federation [Бошњачке банке дале бескаматни кредит Федерацији]*, BALKAN INSIGHT, 25. август 2016.

има превише тврдокорних сљедбеника СДА".¹¹

3. Пристрасно процесуирање ратних злочина

23. Под утицајем СДА, Тужилаштво БиХ показало је изражену пристрасност против српских жртава ратних злочина, нарочито када су починиоци Бошњаци. Ситуација није боља упркос вишегодишњим настојањима Републике Српске да укаже на овај озбиљан проблем. Ово предубјеђење сије раздор међу народима и подрива повјерење Срба у институције правосуђа БиХ. Овим питањем детаљно се бавимо у Дијелу III.

4. Блокирање реформе правосуђа у БиХ

24. Република Српска тражи суштинске реформе правосуђа БиХ путем структурисаног дијалога са Европском унијом о правосуђу, о чему подробније говоримо у Дијелу III. Међутим, СДА је снажно блокирала сваки стваран напредак на овим реформама, укључујући и реформе за које је Европска унија јасно рекла да су нужне за усклађивање правосуђа БиХ са европским стандардима. Штавише, СДА је блокирала реформу Уставног суда БиХ, која је нужна за остваривање пуног суверенитета БиХ и приступање Европској унији.

5. Противправно наметање програма за обраду пописних података

25. Под притиском СДА - укључујући отворену пријетњу процесуирањем од стране главног тужиоца БиХ - директор Агенције за статистику БиХ једнострано је донио одлуку којом је усвојио јединствени програм обраде пописних података; тиме је прекршио Закон о попису БиХ. Директор је прекорачио своја законска овлашћења, а методологија садржана у програму нетачна је и супротна обавезама које су изричито наведене у закону. Циљ овако донесеног програма обраде података је вјештачко увећање броја Бошњака у становништву БиХ. О незаконитим поступцима директора детаљније говоримо у Дијелу II.

С. СДА је помогла да се БиХ претвори у уточиште цихадиста

26. Поред подривања функционалности и сарадње међу народима у БиХ, СДА је помогла да се БиХ претвори у сигурно уточиште цихадиста, чиме се подробније бавимо у прилогу Извјештаја. У недавно објављеној анализи, њемачки Дер Шпигл пише о БиХ: "Све више се чини да је ново уточиште за борце, пројектанте и регрутере Исламске државе основано у срцу Европе. . . Њемачки истражиоци сматрају да у Босни има десетак мјеста на којима су селефије - сљедбеници тврдокорног сунитског тумачења ислама - окупиле радикале, без икаквог узнемиравања од стране органа власти".¹² Рачунајући по глави становника, посебно ако се у обзир узме постотак муслимана, тј. Бошњака који чине мање од пола укупног броја становника, БиХ је у ИСИЛ дала више бораца него било која друга

¹¹Nicholas M. Hill, *Moving Beyond Narrow-Minded Politics* [Одмицање од ускогруде политике], МРЕЖА ЗА ИЗГРАДЊУ МИРА, 8. јули 2015.

¹² Walter Mayr, *Sharia Villages: Bosnia's Islamic State Problem*, [Шерујатска села: босански проблеми са исламском државом], DER SPIEGEL, 5. април 2016.

европска земља.¹³

1. СДА је исламистичка странка

27. Алија Изетбеговић, отац актуелног лидера СДА, Бакира Изетбеговића, основао је СДА 1990. године као панисламску странку. У Изетбеговићевој *Исламској декларацији*, која је објављена 1990. године и дијељена муслиманским војницима у рату, каже се: "Ни мира ни коегзистенције између исламске вјере и неисламских друштвених и политичких институција".¹⁴ У програму СДА из 1993. године, каже се: "Муслиманска идеологија постепено ће укинути дуалитет сакралног и секуларног, вјерског и политичког, што нам је, против наше воље, наметнула секуларизована хришћанска Европа . . .". Другим ријечима, не може постојати исламска држава, ако и друштво није исламско. Исти ови постулати постојали су и код талибанске државе у Афганистану, а постоје и сада на подручју Исламске државе у Ираку и Сирији.

2. Чврсте везе БиХ са међународним тероризмом

28. Од самог почетка рата деведесетих година, БиХ била је европски полигон за обуку и уточиште цихадиста. Халид Шеик Мухамад, злочиначки ум иза напада на Њујорк у септембру 2011. године, и најмање два отмичара у том нападу били су ветерани муџахедина у БиХ.¹⁵ На десетине терористичких дјела и завјера повезани су са појединцима обученима у БиХ, укључујући бомбашки напад у Мадриду 2004. године, бомбашки напад у Лондону 2005. године, бомбашки напад на Балију 2002. године, бомбашки напад на америчке амбасаде у источној Африци 1998. године, бомбашки напад на америчког државног секретара Кола 2000. године и миленијумску завјеру против Лос Анђелеса и америчких објеката у Јордану. Дана 12. маја 2016. године, службеници Републике Српске који раде на борби против тероризма ухапсили су, у сарадњи са шведским органима, пет лица осумњичених за кријумчарење војног наоружања радикалним исламистима у Шведској.¹⁶

3. Терористичка дјела у БиХ

29. Терористи све чешће нападају и саму БиХ. На примјер: у новембру 2015. године, Енес Омерагић у Сарајеву убио је два припадника Оружаних снага БиХ, а затим се разнио. Касније је у његовом стану нађен ИСИЛ-ов пропагандни материјал. 27. априла 2015. године, наоружани мушкарац, за ког се вјерује да је повезан са вехабијским покретом,

¹³ *Foreign Fighters in Iraq & Syria—Where Do They Come From?* [Страни борци у Ираку и Сирији - одакле су?] РАДИО СЛОБОДНА ЕВРОПА / РАДИО СЛОБОДА, 29. фебруар 2016; John Schindler, *Operation CUT: Bosnia versus the Islamic State* [Операција Рез: Босна против исламске државе], 22. децембар 2015.

¹⁴ Алија ИЗЕТБЕГОВИЋ, ИСЛАМСКА ДЕКЛАРАЦИЈА, стр. 30.

¹⁵ Извјештај Комисије за 9/11: Финални извјештај Националне комисије за терористичке нападе на Сједињене Америчке Државе, 22. јули 2004. године ("Извјештај Комисије за 9/11"), под 147. (Халид Шеик Мухамад је "провео одређено вријеме са муџахединима у Босни као борац и подржавао их финансијским донацијама"); Извјештај Комисије за 9/11, под 155.

¹⁶ *Police seize weapons 'en route to Swedish militants'* (Полиција заплјенила оружје на путу ка шведским милитантима), THE LOCAL.SE, 13. мај 2016.

напада полицијску станицу у општини Зворник током примопредаје смјене. Узвикујући "Алаху екбер", отвара ватру на полицију Републике Српске, убија полицајца Драгана Ђурића и рањава још двојицу. Истрага коју је МУП Републике Српске након овог терористичког акта предузео према групи од 32 припадника вехабијског покрета је јавно осуђивана од челника бошњачких странака, а посебно је био непримјерен став Бакира Изетбеговића који је понудио финансијску помоћ за одбрану осумњичених.

30. Године 1997, у терористичком нападу у Мостару који је извела група повезана са Ал-каидом рањено је 29 грађана. У јуну 2010. године, Харис Чаушевић, припадник вехабијског покрета, подметнуо је експлозивну нараву испред објекта полицијске станице у Бугојну, услед чије детонације је смртно страдао полицајац Тарик Љубушкић, док је на објекту полицијске станице и околним објектима наступила знатна материјална штета. У октобру 2011. године, Мелвид Јашаревић, припадник вехабијске заједнице из села Горња Маоча, извршио је оружани напад на објекат Амбасаде САД-а у Сарајеву погодивши је са 105 метака.

4. СДА је позвала муџахедине у БиХ и подржавала их током и након рата

31. У складу са својом исламистичком идеологијом, СДА је позвала муџахедине у БиХ и с њима тијесно сарађивала током рата. Суоснивач СДА, Мустафа Церић, изјавио је сљедеће: "Позвали смо муџахедине у Босну Треба сви да им будемо захвални".¹⁷ Алија Изетбеговић је лично наредио оснивање Одред Ел Муџахид при такозваној Армији Републике Босне и Херцеговине (АРБиХ).¹⁸ Према Дејтонском споразуму, сви страни борци морали су да напусте БиХ.¹⁹ Међутим, многи су остали у БиХ, а СДА их штити и користи за учвршћивање моћи.²⁰ Муџахедини су током протеклог рата у БиХ починили страшна звјерства над цивилима српске националности и показали до тада невиђену окрутност у поступању према ратним заробљеницима. По окончању ратних сукоба, муџахедини су постали језгро радикалног ислама у БиХ из ког ће се касније развити радикални вехабијско-селефијски покрет у БиХ, чији припадници и симпатизери су одговорни за извођење низа терористичких дјела у послератној БиХ.

32. У децембру 1995. године, на свечаном испраћају муџахедина који су се борили у редовима такозване Армије БиХ, Расим Делић, њен главнокомандујући, рекао је сљедеће: "Ово је само прва рунда, а не знамо када ће доћи до друге или сљедеће. Због тога је ваша помоћ и помоћ исламскога свијета за овај народ који се налази на граници ислама и кршћанства и даље неопходна и бит ће потребна док ислам не побједи на овом тлу".²¹

¹⁷ JOHN SCHINDLER, UNHOLY TERROR [Несвети рат] (2007), под 162

¹⁸ EVAN KOHLMANN, AL-QAIDA'S JIHAD IN EUROPE (2004) 91.

¹⁹ Дејтонски споразум, Анекс 1А, чл. III (2).

²⁰ Године 1996., одмах након рата, како извјештава Гардијан, "исламски борци дјеловали су као нека врста паравојне гарде Изетбеговићеве муслиманске и изразито националистичке Странке демократске акције [СДА]". John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, [Иранци формирају "терористичке снаге" у Босни], THE GUARDIAN, 9. јули 1996.

²¹ Потребна нам је ваша помоћ до побједе ислама, ВЕЧЕРЊИ ЛИСТ, 14. септембар 2007.

Приликом своје посјете Сарајеву, Портер Гос, директор ЦИА-е, шефовима Обавјештајно-безбједносне агенције отворено је рекао: "Кад у Саудијској Арабији, Кувајту, Ираку, Египту, Алжиру, Мароку или Чеченији убију или ухвате Ал-каидине активисте, често и важне локалне вође, увијек двојица или тројица њих имају путовнице БиХ".²²

5. Данашња СДА наставља да одржава тијесне везе са радикалним исламистима

33. Током рата, потпредсједник СДА, Шемсудин Мехмедовић, био је начелник полиције у једном од кључних центара дјеловања Ел Муцахида. *Гардијан* је овако описао Мехмедовићев однос са муцахединима након рата: "Мехмедовић пази и штити те људе као дио плана да се оснују резервне снаге и тероришу потенцијални политички опоненти, прогоне Срби и Хрвати и врши притисак на муслимане који не подржавају Изетбеговића, кажу локални званичници".²³ Осман Мехмедагић, који је у вријеме регрутовања муцахедина био шеф безбједности Алије Изетбеговића, данас је директор Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ. Хасан Ченгић, који је био члан надзорног одбора организације TWPA (Third World Relief Agency)²⁴, повезане са Ал-каидом, и данас је члан главног одбора СДА. Оно што забрињава је да поједини симпатизери радикалног ислама често бивају запослени у многим јавним агенцијама и институцијама. Ова појава нарочито је изражена у Федерацији БиХ, и то на свим нивоима: федералном, кантоналном и општинском, па чак и у агенцијама за спровођење закона. СДА благонаклоно гледа на ову опасну појаву прожимања јавних институција радикализованим појединцима, чиме се директно поткопавају капацитети институција на превенцији и борби против вјерског насиља, екстремизма и тероризма.

34. У свом посљедњем извјештају, Војни ратни колеџ САД-а упозорио је на "опасност од размјене повјерљивих података и одлучивања са политичарима и представницима БиХ који су повезани са Муслиманским братством и Ираном".²⁵ С обзиром на то да СДА контролише обавјештајну службу и друге институције БиХ, ово упозорење је више него оправдано.

6. Ускраћивање правде за злочине муцахедина

35. Тужилаштво БиХ, које има блиске везе са СДА, није затражило правду за ратне злочине које су муцахедини починили над Србима. Тужилаштво нарочито штити чланове СДА који су били умијешани у звјерства муцахедина. На примјер: када је Државна агенција за истраге и заштиту БиХ (СИПА) ухапсила, у вези са ратним злочинима, Шемсудина Мехмедовића, члана СДА и посланика у Представничком дому БиХ повезаног

²² Поговор војно-политичког коментатора Франа Вишнара у EVAN KOHLMANN, Ал-каидин џихад у Еуропи, АФГАНИСТАНСКО-БОСАНСКА МРЕЖА, Наклада Љевак, Загреб, 2005, стр. 295

²³ John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, [Иранци формирају "терористичке снаге" у Босни], THE GUARDIAN, 9. јули 1996.

²⁴ John Pomfret, *Bosnian Officials Involved in Arms Trade Tied To Radical States*, [Босански функционери умијешани у трговину оружјем са радикалним државама], WASH. POST, 22. септембар 1996, на А26.

²⁵ Leslie S. Lebl, *Islamism and Security in Bosnia –Herzegovina* [Исламизам и безбједност у Босни и Херцеговини], Институт за стратешке студије и Војни ратни колеџ САД-а, мај 2014, под 46.

са муџахединима, Тужилаштво БиХ, уз подршку Суда БиХ, успјешно је искористило систем кривичног правосуђа и напало и уклонило директора СИПА-е.

7. БиХ не сузбија цихадизам

36. Докази јасно говоре да безбједносни апарат БиХ под доминацијом СДА не ради на искорјењивању присуства цихадиста у БиХ. Безбједносне службе у Сарајеву и њихови домаћи политички и међународни супервизори једноставно не желе да одговоре на екстремистичке пријетње које су тијесно повезане са СДА и њеним ратним поборницима. Рад Оперативне групе за борбу против тероризма и екстремизма компромитован је кроз чињеницу да у раду групе од самог почетка не учествују представници Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ, а од недавно, због сукоба и неслагања челних људи Тужилаштва БиХ и СИПА-е, ни представник Државне агенције за истраге и заштиту (СИПА). Као што је примијетио Ненад Пејић за Радио Слободна Европа / Радио Слобода:

Постоје небројени примјери неадекватног поступања локалних власти против исламског екстремизма Постоје одређене тврдње да „непоступање“ у Босни вуче коријене још од прије 20 година, када су власти Босне издале 50 пасоша страним муџахединима, већином селефијама / вехабијама Ово „непоступање“ нема никакве везе са капацитетима полиције или судова, нити са лошом опремљеношћу, него са национално подијељеном полицијом и судством БиХ које има политичке спонзоре.

Лидери исламске заједнице и локални политичари називају терористичке чинове у БиХ изолованим „кривичним дјелима“, а не посљедицом растућег исламског екстремизма. Настојања да полиција отвори истрагу против вехабијског покрета често се називају исламофобним.²⁶

37. Када и дође до процесуирања цихадиста повратника из Сирије и Ирака, изричу им се само номиналне казне, односно казна затвора од годину дана условно или номиналне новчане казне. У марту 2016. године, Суд БиХ осудио је лице које се борило на страни ИСИЛ-а на годину дана затвора или, алтернативно, новчану казну.²⁷ Овако благе казне, које су норма, не одвраћају грађане БиХ да се придруже ИСИЛ-у (и другим цихадистичким организацијама), а затим врате у Европу као озбиљна терористичка пријетња. Такође се шаље порука да институције БиХ сматрају да ИСИЛ није ни озбиљна ни неприхватљива пријетња.

38. Властима Републике Српске везане су руке у напорима да се заштите од

²⁶ Ненад Пејић, *Wahhabist Militancy in Bosnia Profits from Local and International Inaction*, [Вехабијски покрет у Босни профитира због одсуства локалне и међународне акције], JAMESTOWN TERRORISM MONITOR 9, издање 42, 17. новембар 2011.

²⁷ *Emin Hodžić sentenced to Prison for fighting in Syria* [Емин Хоџић осуђен на казну затвора због учешћа у борбама у Сирији], SARAJEVO TIMES, 22. март 2016.

цихадистичког насиља. Обавјештајне и безбједносне агенције на нивоу БиХ и Федерације често не дијеле обавјештајна сазнања са институцијама Републике Српске. У међувремену, цихадистичке заједнице постоје у Федерацији и Дистрикту Брчком, изван надлежности полиције Републике Српске.

39. Република Српска подржава тјешњу сарадњу различитих нивоа власти на борби против тероризма, а званичници Републике Српске активно учествују у Оперативној групи за борбу против тероризма, недавно активiranог тијела које окупља представнике свих полицијских агенција у БиХ. Међутим, настојања да се одлуке у сфери безбједности централизују у Сарајеву незаконита су и контрапродуктивна. Министарство безбједности БиХ предложило је успостављање новог координационог тијела за борбу против тероризма, на чијем челу би био сâм министар.²⁸ Овај приједлог нема законско упориште, а министру безбједности БиХ дао би овлашћење над истрагама без преседана.

8. Подршком СДА, међународна заједница несвјесно доприноси ширењу тероризма

40. Западни креатори политике допринијели су - и настављају да доприносе - ширењу цихадизма у БиХ тако што подржавају СДА и њен циљ централизовања власти на нивоу БиХ, супротно Дејтонском споразуму. Ентитети са чврстим надлежностима, између осталог у сфери безбједности, представљају важну заштиту од радикалног ислама и тероризма.

II. Република Српска наставиће да брани своја права која има на основу устава и закона у БиХ

A. Гласачи су послали поруку подршке Влади Републике Српске у погледу чврсте одбране права ентитета утврђених Дејтоном

41. Република Српска и Федерација одржале су локалне изборе 2. октобра. Избори су несметано прошли у Републици Српској, али су у федералној општини Столац прекинути након што је кандидат за начелника из редова СДА напао два хрватска члана локалне изборне комисије и једном нанио озбиљне повреде. Становници федералног града Мостара ни овај пут нису могли да гласају због перманентног неспровођења одлуке Уставног суда БиХ, која датира из 2010. године, о изборном систему за град Мостар. Излазност у Републици Српској била је 59,5%, значајно виша него у Федерацији, гдје је била 50,6%.

42. Упркос настојањима СДА и њених домаћих и међународних савезника да подрију странке из владајуће коалиције у Републици Српској, гласачи су управо овим странкама донијели огромну побједу. Странке владајуће коалиције освојиле су градоначелничка и начелничка мјеста у 44 од 64 града и општине, укључујући Бањалуку. Побједа коалиционих странака на изборима 2. октобра носи снажну поруку подршке Влади Републике Српске и њеним политикама, укључујући економске реформе и чврсту заштиту права која су Републици Српској дата Дејтонским споразумом. У предстојећем периоду,

²⁸ Rodolfo Toe, *Bosnian Serbs Oppose New Anti-Terror Body* [Босански Срби противе се новом тијелу за борбу против тероризма], BALKAN INSIGHT, 29. јули 2016.

Влада Републике Српске усмјериће се на нове реформе са циљем отварања нових радних мјеста и повећања плата, уз даљи рад на приступању Европској унији.

43. Гласачи у Сребреници изабрали су српског кандидата, Младена Грујичића, који је нагласио своје поштовање и саосјећање за жртве рата без обзира на њихову националност и увјереност да Срби и Бошњаци у општини могу да живе у миру. Након избора, Грујичић, који се кандидовао као кандидат српске коалиције, изјавио је: "Срби и Бошњаци се изузетно поштују и сви заједно гледају у будућност".²⁹ Јасно је ставио до знања да неће бити никаквих промјена у погледу обиљежавања годишњице масакра 11. јула 1995. године.³⁰ Централна изборна комисија БиХ потврдила је Грујичићев избор 17. октобра 2016. године.³¹ Нажалост, СДА је одбила да прихвати избор Србина на мјесто градоначелника и најавила да ће затражити поништавање избора.³²

В. Референдум о Дану Републике

44. Дана 25. септембра, Република Српска одржала је референдум на ком је затражила мишљење грађана о томе да ли 9. јануар треба да се обиљежава и прославља као Дан Републике Српске. Важно је примјетити да се овај празник мирољубиво обиљежавао сваког 9. јануара током протеклих 20 година. Референдум је у потпуности у складу са позитивним прописима и тиче се питања од највећег значаја за грађане Републике Српске. Грађани Републике Српске гласали су огромном већином за то да 9. јануар остане датум обиљежавања Дана Републике.

45. Референдум је конципиран као информативан за Народну скупштину Републике Српске у њеним разматрањима начина извршења одлуке Уставног суда БиХ од 26. новембра 2015. године о Дану Републике. Овом одлуком, Републици Српској дато је овлашћење и обавеза да спроведе одлуку којом се тражи да се обезбиједи усклађеност прославе Дана Републике Српске са Уставом БиХ. Одлука Републици Српској не забрањује да прославља дан свог оснивања.

1. Референдум апсолутно нема никакве везе са територијалним интегритетом БиХ

46. СДА и њени савезници у међународној заједници покушали су да подигну тензије износећи лажне наводе да је референдум корак ка отцјепљењу Републике Српске од БиХ. У ствари, референдум се бавио уским питањем датума Дана Републике Српске и ничим више. Предсједник Додик и други лидери Републике Српске у више наврата су истакли да су

²⁹ Ајла Гезо, *Serb Set to Oust Bosniak as Srebrenica Mayor* [Срби намјерили да истјерају Бошњака са позиције начелника Сребренице], BIRN, 3. октобар 2016.

³⁰ Denitsa Koseva, *Anger in Srebrenica as recount confirms election victory for Serb mayor* [Бјес у Сребреници након што је поновним бројањем гласова утврђена пobjеда српског начелника], BNE INTELLINEWS, 12. октобар 2016.

³¹ *Results Show Bosnian Serb Elected Mayor Of Srebrenica For First Time Since 1999* [Резултати показују да су босански Срби изгласали начелника Сребренице по први пут након 1999. године], РАДИО СЛОБОДНА ЕВРОПА / РАДИО СЛОБОДА, 17. октобар 2016.

³² *СДА тражи поништавање избора у Сребреници и Стоцу*, НЕЗАВИСНЕ НОВИНЕ, 10. октобар 2016.

увјерени да БиХ може бити успјешна уколико се буде поштовала дејтонска структура.

2. Референдум је у потпуности у складу са позитивним прописима

47. Дана 15. јула 2016. године, Народна скупштина Републике Српске донијела је одлуку, у складу са Законом о референдуму и грађанским иницијативама из 2010. године, да се одржи референдум на ком ће се затражити мишљење грађана Републике Српске о томе да ли Дан Републике и даље треба да се обиљежава 9. јануара. Устав Републике Српске конкретно говори о референдуму у члану 70. и 77. Венецијанска комисија Савјета Европе детаљно је анализирала усклађеност Устава Републике Српске са Уставом БиХ³³ и ниједном није приговорила на одредбу Устава Републике Српске о референдуму. Закон о референдуму Републике Српске из 2010. године израђен је у свјетлу Кодекса добре праксе Венецијанске комисије³⁴ и Препорука Министарског комитета Савјета Европе државама чланицама о учешћу грађана у јавном животу на локалном нивоу.³⁵

48. Референдум је у потпуности у складу са Уставом БиХ и праксама демократских држава у Европи и свијету. Дејтонски споразум не садржи ниједну одредбу која би се могла тумачити као забрана или ограничавање референдума.

49. Штавише, у својој резолуцији из 2007. године, Парламентарна скупштина Савјета Европе каже: "Референдум је инструмент непосредне демократије који припада европском изборном наслијеђу".³⁶ Конгрес локалних и регионалних органа власти Савјета Европе у резолуцији из 2007. године констатује да, "референдум, било на државном, локалном, или регионалном нивоу представља један од основних инструмената непосредне демократије и грађанима даје могућност учешћа у политичком одлучивању, као и јавним питањима која их се директно тичу . . .".³⁷

50. Референдум се тиче ствари - тј. јавних празника у Републици Српској - која је у потпуности у надлежности Републике Српске као ентитета. Дан Републике је веома значајан за грађане Републике Српске зато што се оснивање Републике Српске генерално сматра пресудним за заштиту интереса грађана српске националности у цијелој БиХ. Даном Републике, који обиљежава рођење Републике Српске, слави се постојање Републике Српске - постојање које Устав БиХ, Анекс 4. Дејтонског мировног споразума, поздравља и потврђује. Нашавши се пред одлуком Уставног суда, Влада Републике Српске имала је легитиман интерес да чује мишљење грађана о томе када и на који начин треба славити овај значајан историјски догађај. Као што је 21. октобра изјавио Драган Човић,

³³ Видјети, нпр. Венецијанска комисија, Усклађеност Устава Републике Српске са Уставом Босне и Херцеговине након усвајања Амандмана LIV – LXV од стране Народне скупштине Републике Српске, меморандум Секретаријата на основу мишљења Комисије у документу бр. CDL(96)56, финална верзија.

³⁴ CDI AD 2007-2008.

³⁵ Преп (2001) 19; Меморандум Јасне Бркић, министра за економске послове и регионалну сарадњу Републике Српске Зорану Липовцу, министру управе и локалне самоуправе Републике Српске, 21. јануар 2010. године.

³⁶ Савјет Европе, Резолуција Парламентарне скупштине (2007), 23. новембар 2007, став 1.

³⁷ Савјет Европе, Конгрес локалних и регионалних власти, Резолуција 235 (2007).

предсједник највеће хрватске странке: "Референдум је био глас Републике Српске и то треба поштовати".³⁸

3. Референдум је корак ка спровођењу одлуке Уставног суда.

51. Иако се Република Српска не слаже са одлуком Уставног суда у битним питањима, референдум представља корак ка њеном спровођењу. Једини изричит налог из одлуке је да Народна скупштина Републике Српске "усклади" члан 3(б) Закона о празницима са Уставом БиХ. У одлуци се не каже да Народна скупштина Републике Српске мора да укине празновање на 9. јануар, нити на неки други начин конкретизује шта је потребно у оквиру усклађивања. Република Српска је увјерена да се Дан Републике може прослављати без дискриминације било које вјерске или националне заједнице.

52. Први корак ка усклађивању закона био је да Република Српска утврди да ли грађани желе да задрже 9. јануар као датум обиљежавања. Народна скупштина Републике Српске је размотрила мишљење које су изразили грађани. Народна скупштина Републике Српске већ је ускладила релеватне законе са релевантним одлукама Уставног суда у складу са резултатима референдума. Дана 25. октобра 2016. године, Народна скупштина Републике Српске усвојила је нови закон према ком је 9. јануар задржан као Дан Републике који ће се, како је јасно речено, обиљежавати и прослављати као секуларни празник; исто тако, усвојене су и друге измјене у складу са одлукама Уставног суда.³⁹

4. Одлука Уставног суда не може се разумно тумачити као забрана грађанима Републике Српске да обиљежавају дан оснивања Републике Српске

53. Уколико би се одлука Уставног суда тумачила као забрана да Република Српска прославља 9. јануар као годишњицу свог оснивања, такво тумачење било би супротно са Уставом БиХ, као и дугогодишњом и досљедном праксом обиљежавања празника у цијелој БиХ. Забринутост Уставног суда у погледу Дана Републике проистиче, прије свега, из чињенице да се поклапа са православном светковином, светим Стефаном, и друго, да 9. јануар, с обзиром на природу декларације коју обиљежава, наводно привилегује Србе у односу на друге народе.

54. Међутим, ако би Суд био досљедан у том ставу, сваки други јавни празник и у Републици Српској и у Федерацији био би неуставан.

а) Вјерски празници

55. Ако би се одлука Уставног суда тумачила као забрана обиљежавања 9. јануара, Дан Републике, зато што се поклапа са православним светим Стефаном, онда би то значило да сви јавни празници којима се обиљежава вјерски празник - чак и који падају на дан вјерског празника - морају бити забрањени. На примјер: јавни празник којим се

³⁸ Човић: *Референдум је био глас РС и то треба поштовати*, NAP.BA, 21. октобар 2016.

³⁹ Гордана Катана, *Bosnian Serbs step back from confrontation over divisive national holiday [Босански Срби одустали од конфронтације око раздорног националног празника]*, REUTERS, 25. октобар 2016.

обиљежавају муслимански празници Еид-ал-Фитр и Еид-ал-Адха, који се поштују у кантонима Федерације са бошњачком већином, морали би бити забрањени. Јавни празници којима се обиљежавају католички празници, као што је Божић, који се обиљежавају у кантонима Федерације са хрватском већином, морали би бити укинати. Чак и сви празници који су иоле секуларне природе, као што су Нова година, Дан независности, Дан рада, Дан државности, Дан побједе и Дан Дејтона морали би такође бити забрањени. Сваки од наведених празника поклапа се с православним или католичким вјерским светковинама.

б) Секуларни празници којима се фаворизују одређене националне групе

56. Ако би се одлука Уставног суда тумачила као забрана обиљежавања Дана Републике Српске зато што наводно фаворизује један народ у односу на друге, то би онда сигурно значило обавезну забрану обиљежавања 1. марта, који се у Федерацији прославља као "дан независности".

57. Федерални празник 1. март представља годишњицу референдума одржаног 1992. године, на ком су Бошњаци и Хрвати изгласали једнострано отцјеplење БиХ од Југославије. Срби су се снажно противили одржавању референдума и у њему нису ни учествовали. Данас, Срби смарају 1. март годишњицом незаконитог референдума који је Србе из БиХ отргнуо од њихове отаџбине Југославије и довео до рата. Федерални празник 1. март "фаворизује" Бошњаке и Хрвате барем онолико колико 9. јануар, празник Републике Српске, "фаворизује" Србе.

58. Одлука Уставног суда стигматизује само постојање Републике Српске у степену у ком стигматизују датум њеног оснивања. Пошто Устав БиХ, Анекс 4. Дејтонског споразума, признаје Републику Српску као један од два ентитета који чине БиХ, то онда никако не може бити значење одлуке. Република Српска заиста и јесте страна, призната по основу међународног права, Анекса 4. и свих анекса од којих се састоји Дејтонски споразум. Стигматизовање стварања Републике Српске, при чему се једнако тако не стигматизује бошњачко-хрватско једнострано проглашење независности од Југославије, представљало би противправну дискриминацију Срба. Оспоравање Дана Републике од стране Бакира Изетбеговића, предсједника СДА, очигледан је политички покушај унижавања Републике Српске и изазивања кризе. Република Српска слави Дан Републике већ 20 година, као што кантони са бошњачком већином славе празнике од посебног значаја за Бошњаке, а кантони са хрватском већином славе празнике од посебног значаја за Хрвате. Маркус Танер, уредник *Balkan Insight*-а, недавно је написао:

Нејасно питање "националног дана" Републике Српске никада није требало да се нађе на насловним страницама новина, а камоли пред судовима, нарочито не пред највишом инстанцом у земљи. Тешко је схватити зашто се судије баве доношењем одлука о томе да ли народ треба да прославља девети, десети, једанаести или било који други дан.

Готово сваки национални празник био би "дискриминаторан" када би се испитивао под некаквим уставним микроскопом.

Гледано из апсурдног угла, ирски национални празник, Дан светог Патрика, представља дискриминацију протестантске заједнице - која не признаје католичке свеце - а да не помињемо све већи број нехришћана у земљи. Да ли је икога брига? Наравно да није.⁴⁰

59. Америчка невладина организације Дом слободе (Freedom House) недавно је објавила да је одлука Суда о Дану Републике из 2015. године "примјер политизације правосуђа".⁴¹ Двојица судија Уставног суда из реда Бошњака, бивши функционери СДА (генерални секретар и потпредсједник), гласају досљедно и у складу са политичким интересима СДА, а не према правном меритуму предмета. Стране судије гласају у складу са жељама високог представника, које обично одражавају намјере СДА.

60. Политичка природа Уставног суда је разлог из ког велики број његових одлука никада није спроведен.

С. Резултати пописа у БиХ објављени у јуну су незаконити и нетачни

61. Дана 30. јуна 2016. године, Агенција за статистику БиХ објавила је резултате пописа становништва у БиХ који су нетачни и правно неважећи. Резултати су објављени на основу погрешног програма за обраду података који је једнострано донио директор Агенције за статистику БиХ директно кршећи Закон о попису БиХ.

62. Закон налаже сарадњу и консензус Агенције за статистику БиХ и ентитетских завода за статистику. На примјер: члан 20. обавезује Агенцију за статистику БиХ да "сарађује са ентитетским заводима за статистику и другим надлежним институцијама укљученим у попис у пословима припреме, организовања и спровођења пописа". Ниједна одредба закона не даје Агенцији за статистику БиХ овлашћење да једнострано дефинише програм обраде података.

63. Штавише, одлука је донесена изван законских овлашћења директора. Исто тако, Тужилаштво БиХ незаконито је вршило притисак на директора Агенције, пријетећи му тужбом, са циљем да донесе овакву одлуку. Објављивање резултата пописа на основу незаконито донесеног програма обраде података резултирао је крајње мањкавим подацима; Република Српска их је одбила, а пристрасним и нелегитимним их сматра велики број грађана БиХ. На примјер: овај програм омогућава Агенцији за статистику БиХ да унесе одговоре на питања која су у пописници остала без одговора, што је, са становишта праксе, отворено незаконито, нетачно и супротно међународној пракси. Тиме је омогућено да се стални становници броје на основу очигледно неважећих пописница.

64. Погрешан програм обраде резултираће погрешним подацима који ће стварати неправилну основу за све краткорочне и дугорочне пројекције. Нарочито, онемогућиће учешће страних фирми у јавним конкурсима око израде стратешких планова. Број дјеце

⁴⁰ Marcus Tanner, *The Bosnians Have Made a Mess of This Referendum* [Босанци око овог референдума направили гужву], BALKAN INSIGHT, 27. септембар 2016.

⁴¹ Freedom House, *Nations in Transition 2016* [Нације у транзицији: Босна и Херцеговина], стр. 9.

која не похађају школу, број студената који је неадекватан у односу на број уписаних универзиту, број незапослених, број лица без примања који нису обухваћени социјалним програмима, израда стратешких објеката биће заснована на нетачним подацима.

65. Законит и тачан попис био би резултат консензуса између институција на нивоу БиХ и ентитета које су законом овлашћене да организују, спроведу и објаве резултате пописа. Само тачни резултати пописа могу бити поуздана основа за израду стратешких докумената и свих планова развоја појединих дијелова и друштвене заједнице као цјелине.

III. Европске интеграције

A. Република Српска игра водећу улогу у промовисању европских интеграција.

66. Влада Републике Српске определијелена је за интегрисање БиХ у Европску унију. Република Српска реализује Реформску агенду усаглашену са ЕУ и наставља да се залаже за економске реформе. На примјер: у децембру 2015. године, Република Српска испунила је кључни елемент Реформске агенде, који је подржала ЕУ, усвајањем новог Закона о раду упркос жестоком противљењу највеће опозиционе странке у Републици Српској. У фебруару 2016. године, Република Српска усвојила је нови закон о стечају, који је задобио похвале и Свјетске банке.⁴² Од 74 мјере предвиђене Реформском агендом, у Републици Српској у потпуности је реализовано 38, у процедури је 35, а реализација једине преостале мјере очекује се у наредном периоду. У свом обраћању након септембарског састанка на високом нивоу са представницима Европске комисије у Сарајеву, посвећеног провођењу Реформске агенде, ово је потврдила и предсједница Владе Републике Српске, рекавши да то представља "98,6 % реализације и . . . изузетан напредак".⁴³ Такође, Република Српска наставља да ради на усклађивању својих закона и прописа са европском правном тековином и прописима Савјета Европе. Од 2007. године до данас, Република Српска је већ подвргла више од 2.170 закона, подзаконских аката и општих аката овој процедури. Република Српска наставиће да пружа снажну подршку и улаже напоре у промовисање европских интеграција БиХ.

67. Усвајањем механизма координације, тј. Одлуке о систему координације процеса европских интеграција у БиХ, који је на највишем политичком и експертском нивоу договорен 17. августа 2016. године, БиХ је испунила посљедњи услов за прихватање захтјева за чланство у Европској унији. Позитивна одлука Савјета Европске уније из септембра мјесеца довела је БиХ до нове фазе: Европска комисија треба да пошаље упитник у ком ће тражити детаљне информације о капацитетима и спремности БиХ за процес приступања. Институције Републике Српске већ су се припремиле за попуњавање упитника, што је изузетно озбиљан и сложен задатак, с обзиром на то да више од 70% питања спада у надлежност ентитета.

⁴² *Resilient Growth Amid Rising Risks*, South East Europe Regular Economic Report No. 10, [Отпоран раст усред растућих ризика, Редован економски извјештај за југоисточну Европу број 10], Свјетска банка, јесен 2016, на стр. 14.

⁴³ *Представници ЕУ импресионирани напретком БиХ у провођењу Реформске агенде*, BHRT.BA <http://www.bhrt.ba/vijesti/bih/sarajevo-sastanak-o-provedbi-reformske-agende/>

В. Европске интеграције налажу реформу правосудних и тужилачких институција БиХ

1. Тужилаштво БиХ наставља са дискриминацијом српских жртава ратних злочина

68. Правда, људска права и помирење налажу да се ратни злочини казне без обзира на национални идентитет или политичке везе починилаца и жртава. Међутим, након више од 10 година од када је Суд БиХ почео да процесуира предмете ратног злочина, институције правосуђа на нивоу БиХ настављају са дискриминацијом српских жртава ратних злочина. Штавише, постоје индикације да се овај дугогодишњи образац пристрасности погоршава. Дискриминација српских жртава ускраћује Србима равноправност пред законом, на коју имају право по основу Протокола 12. Европске конвенције о људским правима. Исто тако, успорава помирење.

69. Ова дискриминација могућа је зато што Тужилаштво БиХ контролише све истраге, без обзира на то да ли се воде на нижем нивоу или на нивоу БиХ, те задржава осјетљиве предмете по властитој процјени. На овај начин, омогућено је да поједини предмети за ратне злочине које су починили припадници бошњачког народа не дођу до суда.

70. Међународна кризна група критиковала је Тужилаштво због непроцесуирања неких од најужаснијих ратних злочина над Србима. Чак је и замјеник шефа америчке мисије Николас М. Хил 2015. године примијетио да се "генерално сматра да је главни тужилац под великим утицајем бошњачких политичких снага" и да постоје "притужбе да тужилаштво има превише тврдокорних сљедбеника СДА".⁴⁴ Један бивши међународни савјетник у Тужилаштву БиХ рекао је, 2012. године, да многи тужиоци оклијевају када је ријеч о процесуирању Бошњака за злочине против Срба и да такве предмете не прате енергично. Ово непоступање јасно се види у извјештајима Тужилаштва БиХ, о чему је Република Српска детаљно говорила у многим ранијим извјештајима Савјету безбједности.

71. Међутим, статистички подаци показују да се дискриминација Срба, у ствари, погоршава. На примјер: од почетка 2016. године око 22% нових оптужница односи се на злочине који су почињени, макар дјелимично, над Србима. Поређења ради: преко 75% оптужница у овом периоду односи се на дјела почињена, барем дјелимично, против Бошњака. Ови подаци су још драстичнији када се ради о српским жртвама него подаци о оптужницама за период прије 2016. године, када су оптужнице за злочине над Србима подигнуте у 24%, а за злочине над Бошњацима у око 68% случајева. Од укупног броја правоснажно изречених казни затвора од стране Суда БиХ, свега 10% је изречено за злочине над Србима, а више од 84% за злочине који су извршени, макар дјелимично, над Бошњацима.

⁴⁴ Nicholas M. Hill, *Moving Beyond Narrow-Minded Politics* [Одмицање од ускогруде политике], МРЕЖА ЗА ИЗГРАДЊУ МИРА, 8. јули 2015.

2. У последњем извјештају ОЕБС-а објашњава се на који начин главни тужилац БиХ контролише процесуирање ратних злочина и штити политичке савезнике

72. У извјештају Организације за безбједност и сарадњу у Европи из јуна 2016. године о процесуирању ратних злочина у БиХ наглашава се дугогодишња забринутост Републике Српске због нетранспарентности, политичке природе и пристрасности Тужилаштва БиХ. Судија Џоана Корнер из Велике Британије припремила је анализу на захтјев Сержа Брамерца, тужиоца МКСЈ, и Џонатана Мура, амбасадора ОЕБС-а у БиХ.

а) Одбијање сарадње од стране главног тужиоца

73. Судија Корнер покушала је неколико пута - безуспјешно - да приволи Тужилаштво БиХ на сарадњу на изради студије.⁴⁵ Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС) одобрио је Мисији ОЕБС-а приступ документима Тужилаштва БиХ у предметима ратног злочина и Тужилаштву запријетио санкцијама уколико одбије сарадњу.⁴⁶ Тужилаштво је тек тад, коначно, пристало да Мисији ОЕБС-а омогући приступ одређеним документима (само оним списима предмета у којима је оптужница већ била подигнута) и разговор са тужиоцима. Међутим, тим разговорима морао је да присуствује замјеник главног тужиоца.

74. Судија Корнер примијетила је да је "ово стање можда спријечило неке саговорнике да искрено одговоре на питања . . .".⁴⁷ Тужилаштво је прекршило и обећање да ће Мисији ОЕБС-а омогућити приступ списима предмета.⁴⁸ Због "одбијања [главног тужиоца] да омогући приступ истражним списима, "није било могуће испитати доказе на којима су оптужнице засноване".⁴⁹

75. У ОЕБС-овом извјештају наглашава се константно одсуство транспарентности у правосуђу БиХ. Непостојање транспарентности онемогућава адекватну оцјену правичности процесуирања и доношења одлука у предметима ратног злочина.

б) Потпуна контрола од стране главног тужиоца

76. ОЕБС-ов извјештај такође је показао како главни тужилац штити осумњичена лица из реда Бошњака - а нарочито политичке савезнике из СДА - од гоњења за ратне злочине. У извјештају се јасно каже да тужиоци немају никакву независност и да главни тужилац у потпуности контролише тужилачке одлуке. "Када управа каже да се подигне оптужница против одређеног лица и/или да се оптужи за одређено дјело", каже се у извјештају,

⁴⁵ Судија Џоана Корнер (Joanna Korner), Процесуирање ратних злочина на државном нивоу у БиХ, ОЕБС, (17. јуни 2016), у ставу. 18.

⁴⁶ *Id.*

⁴⁷ *Id.* у ставу 19.

⁴⁸ *Id.* у ставу 21.

⁴⁹ *Id.* у ставу 6.

тужиоци "раде како им се каже".⁵⁰ У извјештају се објашњава:

Без обзира на тврдње [главног тужиоца] да "нема нових и старих тужилаца, да су сви потпуно равноправни", и да "немам право да говорим тужиоцима шта да раде", општи утисак, из великог броја обављених разговора, је да [у Тужилаштву] постоји потпуна контрола, гдје се одобрење тражи за сваку одлуку, било да се ради о оптужницама или обичним административним питањима.⁵¹

77. У извјештају се, даље, каже:

[Замјеница главног тужиоца] рекла је да се "све оптужнице шаљу у кабинет главног тужиоца, а онда их прегледава он или његови сарадници". Није навела ко су његови најближи сарадници, а касније је рекла: "Не могу са сигурношћу рећи ко прегледава оптужнице. Ја добијам одобрење од главног тужиоца".⁵²

78. Године 2014, главни тужилац је на мјесто начелника одјељења за ратне злочине довео тужиоце без искуства у раду на предметима ратног злочина.⁵³ Овај мањак искуства, каже се у извјештају, чини их подложним притиску виших руководиоца Тужилаштва.⁵⁴

79. Иако је одбијање главног тужиоца да сарађује са Мисијом ОЕБС-а ограничило њене налазе, извјештај судије Конор, без обзира на то, бацио је свјетло на начин на који главни тужилац уводи политичку контролу у процесуирање ратних злочина.

80. Тужилаштво БиХ, које сваку критику свог рада сматра нелегитимним нападом на правосуђе, реаговало је на извјештај судије Корнер љутито, назвавши га "нападом на институције правосуђа".⁵⁵ Отпор Тужилаштва према оцјени рада и критици само је једна од многих препрека које се морају превазићи уколико БиХ жели да спроведе реформе које су нужне да би се задовољили европски стандарди.

3. Бошњачка опструкција структурисаног дијалога о правосуђу

81. Влада Републике Српске наставља да се залаже за реформу правосуђа БиХ у оквиру структурисаног дијалога о правосуђу, који је отворен 2011. године; међутим, напредак је

⁵⁰ *Id.* у ставу 39.

⁵¹ *Id.* у ставу 40.

⁵² *Id.* у ставу 54.

⁵³ *Id.* у ставу 41.

⁵⁴ *Id.* у ставу 42.

⁵⁵ Ерна Мачкић, *Bosnian Prosecution Angered by Judge's Criticism* [Критика судије разљутила босанско тужилаштво], BIRN JUSTICE REPORT, 19. јуни 2016.

зауостављен зато што се чланови СДА и други бошњачки функционери жестоко противе нужним реформама.

82. У другој половини 2015. године примијећени су знаци напретка. Дана 13. јула 2015. године, учесници структурисаног дијалога договорили су промјену формата рада, чиме су сједнице структурисаног дијалога ограничене на званичнике ЕУ, експерте из министарства правде БиХ, Републике Српске, Федерације БиХ и председавајућег Правосудне комисије Дистрикта Брчко, уз шире учешће учесника који су ангажовани у радним група које помажу доносиоцима одлука у оквиру структурисаног дијалога.⁵⁶ Након ове промјене, у мјесецу септембру, учесници структурисаног дијалога потписали су протокол којим је утврђен оквир одређених, пријекно потребних реформи у правосудју. Међу битним реформама предвиђеним протоколом налазе се измјене закона о Суду и Тужилаштву БиХ, Кривичног закона и Закона о Високом судском и тужилачком савјету.

83. Међутим, од потписивања Протокола до данас, бошњачки лидери раде на томе да спријече даљи напредак. Као одговор на Протокол, Суд БиХ, под вођством Бошњака, покушао је да договорене реформе скрене са колосијека. Кључан елемент реформи предвиђених Протоколом је укидање произвољног проширења сопствене надлежности од стране Суда БиХ, за које су експерти и званичници ЕУ јасно и у неколико наврата рекли да је супротно стандардима Европске уније. Упркос сагласности међу министрима правде БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске и председавајућег Правосудне комисије Дистрикта Брчко, као и ЕУ, да пракса проширивања надлежности Суда БиХ мора бити реформисана, томе се противе бошњачки званичници. Говорећи о овој реформи, предсједница Суда, Медцида Кресо, из реда Бошњака, рекла је: „То се не смије дозволити“.⁵⁷ Судија Кресо и остали учесници из институција БиХ и даље осуђују реформска настојања.

84. Европски спонзори структурисаног дијалог недавно су покушали да премосте јаз између учесника, затраживши да изађу са новим и умјеренијим ставовима о проширеној надлежности Суда БиХ. Министарство правде Републике Српске одговорило је компромисним приједлогом у доброј намјери. Нажалост, замјеник министра правде БиХ, члан СДА, одговорио је још екстремнијом верзијом проширене надлежности, потпуно игноришући бојазни које су, у погледу проширене надлежности, изразили представници Републике Српске и експерти Европске уније.

85. Упркос овим поступцима, Република Српска наставља да у доброј намјери учествује у структурисаном дијалогу и нада се да ће ускоро бити постигнут договор о кључним реформама, посебно о новом нацрту закона о судовима БиХ. Изабрани званичници на свим нивоима у БиХ, уз помоћ Европске уније, треба да се залажу за реформе без обзира на бошњачка уплитања.

⁵⁶ Чланови ВСТС, Суда БиХ, Тужилаштва БиХ и други званичници не учествују у структурисаном дијалогу, али могу да учествују у радним групама на захтјев чланова структурисаног дијалога, гдје могу да дају своје мишљење; међутим, немају надлежност одлучивања.

⁵⁷ Денис Цидић, *Justice Reforms Fail to Halt Bosnian Serb Referendum* [Реформе правосудја нису зауставиле референдум босанских Срба], BIRN, 14. септембар 2015.

4. Нужна реформа Уставног суда БиХ

86. Уставни суд БиХ, у садашњем саставу, неспојив је са чланством БиХ у Европској унији. Присуство страних судија у суду требало је, према Уставу БиХ, да буде тек привремена мјера; њихово даље присуство супротно је суверенитету БиХ и демократији и подрива легитимитет суда. На приватним састанцима, званичници Европске уније јасно су ставили до знања да БиХ не може постати чланица ЕУ све док у њеном Уставном суду сједе стране судије. Вријеме је да се оконча учешће страних судија у Суду, што је, према Уставу БиХ, требало да се деси прије 15 година.

а) Уставни суд са страним судијама опречан је суверености и демократији

87. Присуство страних судија у Уставном суду БиХ неспојиво је са суверенитетом БиХ. У свом недавном чланку о Уставном суду БиХ, Стефан Грацијадеи са Универзитета у Антверпену пише:

Лош у већој мјери је са националним суверенитетом неспојива идеја да међународне судије могу да сједе у националним судовима највише инстанце: "Због доктрине државног суверенитета, звучи незамисливо да страни држављанин може да сједи у врховном или уставном суду друге земље". Ово је нарочито тачно зато што се ови судови налазе на међи између политике и права: имају моћ да сагледавају законе, који почивају на вољи народа, у односу на национални устав.⁵⁸

88. Чак и актуелни страни судија Грев признаје да се "присуство страних судија може сматрати уплитањем у унутрашње послове" или "покушајем супервизије".⁵⁹ Овдје се управо о томе и ради.

89. Присуство страних судија у Уставном суду БиХ неспојиво је са демократијом у БиХ. Како је примјећено на једном међународном стручном панелу на Кипру, "ставити коначну одлуку у руке страног држављанина у тако суштински значајној институцији као што је врховни суд и други судови у потпуној је контрадикцији са демократијом".⁶⁰

⁵⁸ Stefan Graziadei, *Six models for Reforming the Selection of Judges to the BiH Constitutional Court [Шест модела реформе избора судија у Уставни суд БиХ]*, Centre for Southeast European Studies, Working Paper No. 14 (јануар 2016) под 4 (цитат из: Joseph Marko, 'Foreign Judges: A European Perspective' [Стране судије: европска перспектива], у *Hong Kong's Court of Final Appeal: The Development of the Law in China's Hong Kong [Касациони суд Хонг Конга: развој права у кинеском Хонг-Конгу]*, уредници Simon Young и Yash Ghai (New York: CUP, 2014), пар. 637-65 (р. 637)). (фусноте изостављене).

⁵⁹ Constance Grewe и Michael Riegner, *Internationalized Constitutionalism in Ethnically Divided Societies: Bosnia-Herzegovina and Kosovo Compared [Интернационализовани конституционализам у национално подијељеним друштвима: поређење Босне и Херцеговине и Косова]*, MAX PLANCK YEARBOOK OF UNITED NATIONS LAW, том 15, стр. 41.

⁶⁰ Међународни стручни панел који је сазвао Одбор за европско рјешење на Кипру, *A principled basis for a just and lasting Cyprus settlement in the light of International and European Law [Начелан основ за правично и трајно кипарско рјешење у свјетлу међународног и европског права]*, 2005 (цитирано у Graziadei на 4).

b) Уставни суд нема легитимитет

90. Најбитнији елемент сваког суда који врши судску ревизију је легитимитет у јавности. Без тог легитимитета, јавност неће прихватити судске одлуке којима се поништава закон који су донијеле демократски изабране институције. Уставни суд БиХ имаће дефицит легитимитета све док се у његовом саставу налазе судије које - поред тога што немају демократски легитимитет - нису чак ни држављани БиХ нити говоре језике земље. Што је још горе, нису их ни именовале институције БиХ.

91. Грацијадеи истиче да стране судије "нису студирале домаће право, често не говоре језик земље, а као држављани стране земље нису кадри да поштују врховни закон земље са којом их не веже спона држављанства".⁶¹ Поред тога, како истиче Тим Поттије, присуство страних судија у највишем суду једне земље ускраћује друштву власништво над уставом и системом.⁶²

92. Дефицит легитимитета Уставног суда погоршава његова политичка природа, укључујући и савезништво тројице страних судија и двојице судија из реда Бошњака, који често надгласавају већину држављана БиХ у Суду. Судија Констанца Грев, један од страних судија Уставног суда БиХ, констатовала је да "група међународних судија у савезу са једном етничком групом може надгласати преостале двије".⁶³ Етничка група у савезу са страним судијама су Бошњаци. Како недавно пише *Balkan Insight*, "три гласа страних судија, заједно са гласовима два Бошњака, често су била пресудна, при чему су надгласавана двојица судија из реда Срба и двојица судија из реда Хрвата".⁶⁴ Слично томе, Међународна кризна група сматра: "Уставни суд БиХ упорно налаже Републици Српској да измијени свој устав и поред противљења обојице српских (а често и хрватских) судија ...".⁶⁵

93. Савез између страних и бошњачких судија резултирао је великим бројем најлошије образложених одлука Уставног суда, које су усвојене без обзира на приговоре четири судије из реда Хрвата и Срба. Америчка невладина организације Дом слободе (Freedom House) недавно је објавила да је одлука Суда о Дану Републике из 2015. године "примјер политизације правосуђа".⁶⁶ Међутим, ова одлука само је један примјер савезништва страних и бошњачких судија, који су суд претворили у политички инструмент СДА и

⁶¹ Graziadei под 5 (фусноте изостављене).

⁶² See Tim Potier, *Making an Even Number Odd: Deadlock-Avoiding in a Reunified Cyprus Supreme Court [Од парног до непарног броја: избегавање застоја у поново уједињеном Врховном суду Кипра]*, JOURNAL ON ETHNOPOLITICS AND MINORITY ISSUES IN EUROPE, том 7 (2008), под 4.

⁶³ Constance Grewe и Michael Riegner, *Internationalized Constitutionalism in Ethnically Divided Societies: Bosnia-Herzegovina and Kosovo Compared (Интернационализовани конституционализам у национално подијељеним друштвима: поређење Босне и Херцеговине и Косова)*, MAX PLANCK YEARBOOK OF UNITED NATIONS LAW, Vol. 15, стр. 42.

⁶⁴ Rodolfo Toe, *Bosnian Croats, Serbs Unite Against Foreign Judges [Босански Хрвати и Срби уједињени против страних судија]*, BALKAN INSIGHT, 2. децембар 2015.

⁶⁵ Међународна кризна група, *Шта жели Република Српска?* 6. октобар 2011, стр. 16.

⁶⁶ Freedom House, *Nations in Transition 2016 [Нације у транзицији]: Босна и Херцеговина*, стр. 9.

других бошњачких странака.

94. Други истакнут примјер је одлука Суда, донесена гласовима 5 : 4, којом је подржано оснивање Суда БиХ од стране високог представника, упркос његовој очигледној неуставности. Како Кризна група каже, "Дејтон је питања правосуђа додијелио ентитетима, осим државног Уставног суда".⁶⁷ Четири од шест судија из БиХ с правом сматрају да је закон о оснивању Суда БиХ неуставан. Закон је подржан само зато што су три стране судије гласале као блок, заједно са двојицом бошњачких судија, са циљем да заштите креацију високог представника.

95. Легитимитет Уставног суда такође подрива одсуство независности страних судија од високог представника. Један од страних судија који је гласао за стварање Суда БиХ од стране високог представника, аустријски професор Јозеф Марко, касније је писао да је постојао "прећутан договор између Суда и високог представника да Суд . . . увијек *потврђује меритум његових закона* . . .".⁶⁸ У једној студији Уставног суда из 2010. године, каже се да је "уобичајена пракса" Уставног суда да "тражи мишљење високог представника прије доношења одлуке".⁶⁹

96. Можда је најјаснији примјер продорног уплитања високог представника у рад Уставног суда његова одлука да Суд не смије ни на који начин оспорити ниједну његову одлуку. Након што је Уставни суд у својој одлуци из 2006. истакао да појединци морају имати прилику на жалбу против вансудских казни донесених одлуком високог представника, високи представник одговорио је одлуком којом је поништио одлуку Суда. Одлука, коју високи представник никада није повукао, такође забрањује сваки поступак пред Уставним или било којим судом којим се "на било који начин оспорава било која одлука високог представника".⁷⁰

97. Не тако давно, у октобру 2015. године, високи представник отишао је толико далеко да је прогласио себе, а не суд, врховним тумачем Устава.

с) Политички мотивисана приоритизација предмета

98. Уставни суд БиХ је у свом поступању по апелацијама очигледно политички мотивисан, а приоритет имају предмети по апелацијама бошњачких политичара усмјерени против Републике Српске. У прилог овој тврдњи говори чињеница да на дневни ред сједнице суда још увијек није стављена апелација коју је још 29. јуна поднио предсједавајући Представничког дома Парламента БиХ, тражећи оцјену уставности одлуке директора Агенције за статистику БиХ и која је произвела дубоку политичку кризу (о чему је више ријечи било у одјељку II С). Правна природа ове апелације - која је поднесена

⁶⁷ Међународна кризна група, *Будућност Босне и Херцеговине*, 10. јули 2014, стр. 27.

⁶⁸ JOSEPH MARKO, FIVE YEARS OF CONSTITUTIONAL JURISPRUDENCE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA, EUROPEAN DIVERSITY AND AUTONOMY PAPERS [Пет година ПРАКСЕ УСТАВНОГ СУДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ] (јули 2004), стр. 17 и 18 (курзив додат).

⁶⁹ Christian Steiner и Недим Адемовић, *Коментари на Устав Босне и Херцеговине* (2010), стр. 821.

⁷⁰ Канцеларија високог представника (ОХР), Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007. (курзив додат).

против одлуке донијете једнострано и упркос израженом противљењу Завода за статистику Републике Српске - представља предмет о ком се хитно одлучује јер је истовремено тражено и доношење привремене мјере којом би била суспендована примјена одлуке и одгођена објава резултата пописа. Не само да Уставни суд ову апелацију није ни узео у разматрање, него, према ријечима регистрара Суда, још увијек нема потврде да ће овај предмет бити разматран чак ни на децембарском засиједању суда.⁷¹ За разлику од судбине поменуте апелације, Уставни суд се, на захтјев предсједавајућег Председништва БиХ, Бакира Изетбеговића, од 24. августа која се односила на одржавање републичког референдума у Републици Српској, журно састао, те већ 17. септембра размотрио његове захтјеве и донио привремену мјеру

d) Сви српски и хрватски лидери подржавају престанак рада страних судија у Уставном суду

99. Ниједна друга суверена земља у свијету нема мјеста у свом уставном суду резервисана за стране судије, а камоли судије које је именовао страни судија појединац – предсједник Европског суда за људска права и то без услова пристанка дате земље. Стране судије биле су привремена мјера, чија сврха никада није била дугорочна. Дакле, Устав БиХ даје овлашћење Парламентарној скупштини да донесе нови закон којим би се стране судије замијениле након истека петогодишњег периода од дана њиховог првог именовања, односно 1996. године.⁷²

100. У заједничкој изјави лидера из Републике Српске од 29. новембра 2015. године, коју су, поред осталих, потписали предсједница Владе, члан Предсједништва БиХ из Републике Српске и замјеник предсједавајућег Савјета министара, захтијева се да БиХ усвоји закон којим ће се реформисати Уставни суд, укључујући и укидање страних судија.

101. Све српске и хрватске политичке странке у БиХ уједињене су у подршци томе да стране судије Уставног суда БиХ буду замијењене држављанима БиХ.⁷³ Као што је предсједавајући Хрватског народног сабора, који представља све хрватске странке, недавно рекао, "двадесет година након рата, грађани Босне спремни су да преузму пуну контролу над овим судом". Дана 21. октобра 2016. године, лидери СНСД-а и ХДЗ-а, највеће српске и највеће хрватске странке, најавили су да ће експерти из обје странке ускоро припремити заједнички нацрт закона о Уставном суду БиХ који ће подржати све српске и хрватске странке.⁷⁴ Нажалост, СДА одбија реформу Уставног суда и доношење новог закона зато што не жели да раскине савез бивших челника СДА и страних чланова Суда који га контролишу.

⁷¹ „Изетбеговићев захтев решен хитно, а Босићев купи прашину“, BLIC.RS
<http://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/izetbegovicev-zahtev-resen-hitno-a-bosicev-kupi-prasinu/4g2qc72>

⁷² Устав БиХ, члан VI(1)(д).

⁷³ Rodolfo Toe, *Bosnian Croats, Serbs Unite Against Foreign Judges* [Босански Хрвати и Срби уједињени против страних судија], BALKAN INSIGHT, 2. децембар 2015.

⁷⁴ ХДЗ и СНСД заједнички предлажу закон о Уставном суду БиХ, FEDERALNA.BA, 21. октобар 2016.

5. Правосудне институције БиХ злоупотребљавају моћ са циљем остваривања политичке предности

102. БиХ не може постати чланица Европске уније све док њене институције правосуђа не буду реформисане и док се не заустави злоупотреба њихових овлашћења у политичке сврхе.

а) Политичке истраге Тужилаштва БиХ

103. Главни тужилац БиХ спроводи истраге и процесуира различита кривична дјела према одређеном шаблону и то у политичке сврхе. Најновији примјер, о чему смо подробније говорили у Дијелу I, је усмјереност главног тужиоца, Горана Салиховића, на предсједника Републике Српске, Милорада Додика, ког жели да кривично гони због одржавања референдума о Дану Републике.

104. Ово је флагрантан примјер селективне примјене кривичног права у политичке циљеве са намјером да се предсједник казни за референдум и осујети на изборима 2. октобра. До избора је, у том тренутку, било остало нешто мање од недјељу дана. Уз то, позив предсједнику Додику је незаконит и са процесног и са материјалног становишта.

б) Суспендовање главног тужиоца БиХ

105. Као што смо изнијели у Дијелу I, 28. септембра 2016. године, дисциплинска комисија Високог судског и тужилачког савјета суспендовала је главног тужиоца Горана Салиховића до окончања дисциплинског поступка. У саопштењу за јавност, Канцеларија дисциплинског тужиоца навела је неколико могућих оптужби које му се стављају на терет. Међу њима су и сљедеће:

пропуст да се затражи изузеће у предметима у којима је постојао сукоб интереса; одржавање непримјерених контаката са судијама или странама у предмету; омогућавање лицима која немају законско овлашћење да поступају као тужиоци; уплитање у рад судија и тужилаца са циљем ометања или омаловажавања њиховог рада; намјерно давање нетачних, лажних или непотпуних информација у вези са пријавама за посао, дисциплинским питањима, питањима у вези са напредовањем у служби или свим другим из надлежности [ВСТС].

с) Злоупотребе СИПА-е

106. У свом претходном извјештају Савјету безбједности УН, Република Српска је показала како је бивши директор Државне агенција за истраге и заштиту БиХ (СИПА) био присилно смијењен са дужности на основу дубиозних оптужби након што је СИПА ухапсила моћног политичара из редова СДА у вези са ратним злочинима. Нови директор СИПА-е кренуо је у низ провокативних оружаних упада у полицијске станице и пословне установе у Републици Српској у координацији са Судом БиХ и Тужилаштвом БиХ. СИПА и даље изазива озбиљну забринутост због непоштовања владавине права.

6. Национална дискриминација приликом запошљавања у институцијама правосуђа у БиХ

107. Поред дискриминације српских жртава ратних злочина, институције правосуђа БиХ спроводе националну дискриминацију приликом запошљавања. На примјер: на девет виших руководећих позиција у Суду БиХ, нема ниједног Србина.⁷⁵ Једини Хрват на вишој руководећој позицији већ годинама је изложен узнемиравању.⁷⁶

С. Европске интеграције налажу затварање ОХР-а и престанак позивања на Поглавље VII Повеље Уједињених нација

1. Високи представник крши и подрива Дејтонски споразум

108. Да би се квалификовала за чланство у Европској унији, БиХ мора постати земља која може да управља сама собом, чији се суверенитет у потпуности поштује. Ово неће бити могуће све док високи представник буде присутан у БиХ и док буде присвајао овлашћење да путем одлука доноси законе, мијења уставе и кажњава како му се прохтије, уз потпуно пренебрегавање дејтонског уставног система. Ако БиХ жели да постане држава са пуним суверенитетом и чланица Европске уније, присуство високог представника у БиХ мора бити окончано.

2. Савјет безбједности треба да престане са примјеном Поглавља VII Повеље УН

109. Савјет безбједности има ауторитет да предузме одређене мјере по основу Поглавља VII Повеље УН "да задржи или врати међународни мир и безбједност" само када "постоји било каква пријетња по мир, нарушавање мира или чин агресије".⁷⁷ БиХ, иако оптерећена дубоким политичким подјелама, као што је случај у великом броју земаља, већ годинама ужива у мирној и безбједној ситуацији; не постоје безбједносне пријетње које би могле оправдати дјеловање Савјета безбједности по основу Поглавља VII Повеље Уједињених нација. Савјет безбједности треба да престане са примјеном мјера из Поглавља VII. Даље дјеловање по основу Поглавља VII неоправдано дискредитује БиХ и штети напредовању БиХ ка чланству у Европској унији.

⁷⁵ Како је Медцида Кресо са функција у Суду БиХ "скинула" српске кадрове?, RTRS.TV, 7. октобар 2016.

⁷⁶ *Id.*

⁷⁷ *Видјети* Поглавље VII Повеље УН.

Како је БиХ постала терористичко уточиште

БиХ постаје европска оаза за потенцијалне терористе, а институције на нивоу БиХ нису у стању нити желе да искоријене овај проблем. У недавној анализи, њемачки *Дер Шпигл* пише о БиХ: "Све више се чини да је у срцу Европе створено ново уточиште за борце, пројектанте и регутере Исламске државе . . . Њемачки истражиоци сматрају да у Босни има десетак мјеста на којима су селефије - слѣдбеници тврдокорног сунитског тумачења ислама - окупиле радикале, без икаквог ометања од стране власти".¹ Према Џону Шиндлеру, бившем обавјештајном аналитичару и контраобавјештајцу америчке Агенције за националну безбједност, БиХ се "сматра уточиштем радикала, благонаклоном средином за њихово потајно дјеловање".² Рачунајући по глави становника, БиХ је у Ирак и Сирију дала више бораца него било која друга европска земља.³

Како је земља у срцу Европе - чије муслиманско становништво у великој мјери одбија цихадизам - постала уточиште за исламске екстремисте?

До тога није дошло случајно. Странка демократске акције, која је основана на идејама исламске превласти, позвала је муџахедине и друге радикале у БиХ, а затим им дала уточиште. То је она иста СДА која данас доминира у институцијама на нивоу БиХ, између осталог и у институцијама задуженим за одговор на цихадистичку пријетњу.

Чврсте везе БиХ са међународним тероризмом

Од самог почетка рата, БиХ је била европски полигон за обуку и уточиште за цихадисте. Бивши замјеник команданта Ал-Каиде рекао је: "Када смо ушли у рат у Босни, примарни циљ Ал-Каиде није био помоћи босанским муслиманима, него основати оперативну базу у Босни као подршку будућим операцијама Ал-Каиде у Европи и на западу".⁴ У годинама после рата, БиХ одлично служи тој сврси.

Према Извјештају Комисије за 9/11, Халид Шеик Мухамад, злочиначки ум иза напада у Њујорку 11. септембра, и најмање два отмицара у том нападу били су муџахедински ветерани из БиХ.⁵ На десетине других терористичких дјела повезана су са лицима која су обучавана у БиХ. Међу терористичким дјелима и завјерама које су планирали или

¹ Walter Mayr, *Sharia Villages: Bosnia's Islamic State Problem*, DER SPIEGEL, 5. април 2016.

² John Schindler, *Operation CUT: Bosnia versus the Islamic State*, 22. децембар 2015.

³ *Foreign Fighters in Iraq & Syria—Where Do They Come From?*, RADIO FREE EUROPE/RADIO LIBERTY, 29. фебруар 2016; John Schindler, *Operation CUT: Bosnia versus the Islamic State*, 22. децембар 2015.

⁴ *Documents: Financial Links between Saudi Royal Family and Al Qaeda*, Witness Statement of Ali Ahmad Al Hamad, NEW YORK TIMES, 23. јуни 2009. на стр. 84 ("Witness Statement of Ali Ahmad Al Hamad") (преузети на: documents.nytimes.com/evidence-of-financial-links-between-saudi-royal-family-and-al-qaeda) на стр. 2.

⁵ The 9/11 Commission Report: Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, 22. јули 2004 ("9/11 Commission Report") на стр. 147. (Халид Шеик Мухамад "провео је одређено вријеме борећи се са муџахединима у Босни и Херцеговини и подржавао их финансијским донацијама"); 9/11 Commission Report, на стр. 155.

починили муџахедини из БиХ од краја рата наоџамо су и бомбашки напад у Мадриду 2004. године, бомбашки напад у Лондону 2005. године, бомбашки напад на Балију 2002. године, бомбашки напада на америчку амбасаду у источној Африци 1998. године, бомбашки напад на америчког државног секретара Кола 2000. године и миленијумска завјера против Лос Анђелеса и америчких објеката у Јордану.

Терористичка дјела у БиХ

Иако БиХ углавном служи као уточиште за цихадисте који дјелују у иностранству, терористи све више ударају и на саму БиХ. На примјер:

- дана 12. маја 2016. године, службеници Републике Српске који раде на борби против тероризма, у сарадњи са шведским органима, ухапсили су пет лица осумњичених за кријумчарење војног наоружања радикалним исламистима у Шведској;⁶
- у новембру 2015. године, Енес Омерагић убио је два припадника Оружаних снага БиХ у Сарајеву, прије него што се разнио. Касније је у његовом стану нађен ИСИЛ-ов пропагандни материјал;
- 27. априла 2015. године, наоружани мушкарац за ког се вјерује да је повезан са веџабијским покретом напада полицијску станицу у општини Зворник током примопредаје смјене. Узвикујући „Алаху екбер“ из двије аутоматске пушке отвара ватру на полицајце Републике Српске, убија полицајца Драгана Ђурића и рањава још двојицу;
- у октобру 2011. године, терориста, наоружан пушком АК-47 и ручним бомбама, напада америчку амбасаду у Сарајеву, погодивши је са 105 метака;
- године 2010, цихадистички терористи постављају бомбу испред полицијске станице у Бугојну у централној Босни; у том нападу убијен је полицајац Тарик Јубушкић и повријеђено још шест лица.

СДА је исламистичка странка

Алија Изетбеговић је основао СДА 1990. године као панисламску странку. У Изетбеговићевој *Исламској декларацији*, која је објављена 1990. године и дијељена муслиманским војницима у рату, каже се: "Нема мира ни коегзистенције између исламске вјере и неисламских друштвених и политичких институција".⁷ У Исламској декларацији такође се каже да "исламски покрет треба и може прићи преузимању власти чим је морално и бројно толико снажан да може не само срушити постојећу неисламску, него и изградити нову исламску власт".⁸ Овај став показује зашто било који знак умјерености СДА Србима, Хрватима и умјеренима Бошњацима не значи много. У Програму СДА, објављеном 1993. године, постављена је њена визија муслиманске државе:

⁶ *Police seize weapons 'en route to Swedish militants'*, THE LOCAL.SE, 13. мај 2016

⁷ АЛИЈА ИЗЕТБЕГОВЋ, ИСЛАМСКА ДЕКЛАРАЦИЈА, стр. 30.

⁸ *Id.* на стр. 56.

Муслиманска идеологија биће основа за цјелокупан државно-правни поредак будуће муслиманске државе, од државних и националних симбола, преко владајуће националне политике до школског система, друштвених и економских институција и, наравно, муслиманске породице као јединице на којој почива цјелокупна држава.

* * *

Ниједна држава никада није помагала противљење нити је намјерно нудила могућност промовисања опозиционих идеја и политичких интереса... . Они који докажу да су прави муслимани, освијештени националисти и добри вјерници, природно ће имати виши статус у друштву од оних који устрајавају у свом противљењу. . . . Добри муслимани и националисти напредоваће до функције предсједника и директора и имати повлашћен приступ образовању (стипендије, итд.)Дух идеологије биће систематично промовисан и увући ће се у друштво на све могуће начине.

* * *

Муслиманска идеологија постепено ће укинути дуалитет сакралног и секуларног, вјерског и политичког, што нам је, против наше воље, наметнула секуларизована хришћанска Европа. . . . По својој природи, ислам не познаје разлику између вјерског и друштвеног. На крају крајева, ислам није "вјера" него вјерско-политичка идеологија, свеопшти приступ животу. . . . Прави ислам увијек тежи да продре у друштво у ком постоји, са свим његовим политичким и државним структурама.⁹

Званичници СДА, укључујући актуелне, никада се нису одрекли објављеног програма упркос јасно израженом одбијању фундаменталних демократских начела и људских права, укључујући и она која су заштићена Дејтонским мировним споразумом.

СДА је позвала муџахедине у БиХ и подржавала их током рата

У складу са својом исламистичком идеологијом, СДА је позвала муџахедине у БиХ и с њима тијесно сарађивала током рата. Како Шиндлер примјећује: "СДА је учинила све што је могла да регрутује муџахедине и доведе их у Босну".¹⁰ Мустафа Церић, велики муфтија сарајевски и суоснивач СДА, изјавио је: "Позвали смо муџахедине у Босну. . . . Треба сви

⁹ Аднан Јахић, *Virtuous Muslim State*, translation published by Centre for Peace in the Balkans, преузети на: balkanpeace.org/index.php?index=/content/balkans/bosnia/bos01.incl.

¹⁰ JOHN SCHINDLER, *UNHOLY TERROR* (2007), 130.

да будемо захвални на муџахединима".¹¹ МКСЈ је утврдио да је "долазак страних муџахедина подржало политичко руководство РБиХ".¹² Као што је званичник Клинтонове администрације за борбу против тероризма, Ричард Кларк, рекао, дјеловање муџахедина у БиХ био је "Ал-каидин џихад".¹³

У дневнику муџахединског вође Анвара Шабана, ког су заплијениле снаге босанских Хрвата, описују се редовни састанци између виших припадника Ал-Каиде и руководства СДА.¹⁴ Како Шиндлер пише: "Дневник, у ком је именован буквално све и један истакнутији исламиста у Босни оставља мало сумње у погледу сталне и дубоке умијешаности Алије Изетбеговића у активности светих ратника; муџахедини су, с правом, доживљавали Алију Изетбеговића као њиховог "стварног команданта".¹⁵ У новембру 1993. године, сарајевски радио извјештава да је Изетбеговић посјетио муџахедине и рекао им да "буду милостиви према непријатељу".¹⁶

Алија Изетбеговић лично је наредио оснивање одреда Ел Муџахид у саставу такозване Армије Републике Босне и Херцеговине (АРБиХ).¹⁷ У саставу Ел Муџахида, јединице 3. корпуса Армије Републике БиХ, првобитно су били само страни муџахедини, али су га касније углавном чинили домаћи Бошњаци.¹⁸ Током рата деведесетих, одред Ел Муџахид редовно је мучио српске заробљенике и одрубљивао им главе. У пресуди *Расим Делић* из 2008. године, МКСЈ утврдио је да је Ел Муџахид починио раширене и садистичке ратне злочине против Срба. На примјер: МКСЈ је утврдио да је Ел Муџахид убио 52 затвореника српске националности у логору Каменица у периоду од септембра до децембра 1995. године.

Исто тако, МКСЈ је утврдио да је Ел Муџахид био укључен у "директне консултације са предсједником Изетбеговићем".¹⁹ Уз то, МКСЈ је утврдио да су Ел Муџахид као јединица и неки његови припадници као појединци награђени од стране Републике БиХ.²⁰ Након једне акције, одред Ел Муџахид послао је Изетбеговићу главе 28 српских војника.²¹ Дана 10. децембра 1995. године, након завршетка рата, Алија Изетбеговић "јавно је одао част" Ел Муџахиду.²²

¹¹ *Id.* 162.

¹² Пресуда, *Расим Делић* (Претресено вијеће), 15. септембар 2008, параграф. 166 ("Делић").

¹³ RICHARD A. CLARKE, *AGAINST ALL ENEMIES: INSIDE AMERICA'S WAR ON TERROR* (2004), p. 138.

¹⁴ SCHINDLER на 217.

¹⁵ *Id.* на стр. 217.

¹⁶ *Id.* на стр. 167.

¹⁷ EVAN KOHLMANN, *AL-QAIDA'S JIHAD IN EUROPE* (2004) 91.

¹⁸ Пресуда, *Расим Делић* (Претресено вијеће), 15. септембар 2008, параграф. 412 ("Делић").

¹⁹ *Делић*, параграф 439.

²⁰ *Id.* параграф 455.

²¹ SCHINDLER на стр. 224.

²² GILLES KEPEL, *JIHAD* 151 (2002).

СДА је отворено давала босанске пасоше цихадистима, између осталог и Осами бин Ладену.²³ Један њемачки новинар два пута је срео Бин Ладена у кабинету Алије Изетбеговића.²⁴ Године 1995, Халид Шеик Мохамед, злочиначки ум иза напада на Њујорк, добио је босанско држављанство.²⁵ Актуелни лидер Ал-Каиде, Ајман Ал Захавири, такође је у више наврата посјетио БиХ у знак подршке цихадистичким идејама.²⁶

Током рата у БиХ, највиши функционери СДА основали су, као параван за незаконито дјеловање, организацију са варљивим називом: Агенција за помоћ трећем свијету (TWRA). Истрага је показала да је ова "хуманитарна организација", у ствари, била канал за милијарде долара у оружју и новцу из исламских земаља. Добро је познато да је TWRA била извор финансијске и друге подршке за Ал-Каидино дјеловање у БиХ.²⁷ У сарадњи са Ал-Каидом, TWRA је организовала превоз страних припадника Ал-Каиде у Босну.²⁸ По доласку страних бораца у регион, запослени TWRA примали би их и организовали пут до Босне, гдје би се придружили муслиманским борцима.²⁹ Америчка Комисија за 9/11 закључила је да је TWRA давала подршку терористичким активностима Осаме Бин Ладена.³⁰ Према мишљењу стручњака за борбу против тероризма, Томаса Џоселина, вишег истраживача при Фондацији за одбрану демократије, "TWRA су водили високопозиционирани босански функционери из власти и спонзорисали премјештање на стотине, ако не и хиљаде, цихадиста у Босну да се боре у рату деведесетих. Иако се бавила и легитимним хуманитарним радом као параваном, TWRA је, у ствари, била фронт за глобалне терористичке операције".³¹ Године 1996, Изетбеговићева влада додјељује TWRA златни орден за "услуге Босни".³² Исте године, ЦИА утврђује да TWRA "ангажује припаднике или на други начин помаже активности терористичких група које дјелују у Босни".³³

Циљ муџахедина у БиХ ишао је даље од војне подршке. Како Шиндлер објашњава: "Муџахедини су били у Босни зато што је СДА хтјела да их ту има као идеолошки ефекат, више него у војне сврхе".³⁴ Муџахедини су

²³ SCHINDLER на стр. 160.

²⁴ *Id.* на стр. 124.

²⁵ Matt Olchawa, *From Brussels to Sarajevo: Why Belgium and Bosnia and Herzegovina Are Home to Islamic terrorists*, HUFFINGTON POST, 24. новембар 2015.

²⁶ SCHINDLER на стр. 123.

²⁷ Види, на примјер: Свједочење Алија Ахмада Ал Хамада, стр. 3.

²⁸ Свједочење Алија Ахмада Ал Хамада, пар. 2-3.

²⁹ *Id.* пар. 2-3.

³⁰ 9/11 Commission Report на стр. 58.

³¹ Thomas Joscelyn, "ISNA Gave \$100K to Terrorist Front Group," *The Weekly Standard*, 24. јуни 2009.

³² Gordon N. Bardos, *Al Qaeda's Balkan Ties: The Bosnian Connections*, American Center for Democracy, 22. август 2014.

³³ *Id.*

³⁴ SCHINDLER на стр. 170.

служили као идеолошка претходница режима, али и моћан симбол међународне подршке њиховој ствари. Страни борци користили су Босну као полигон за обуку, мјесто на ком ће савладати борбене вјештине и изградити цихадистичку мрежу - другим ријечима: нови Авганистан - док би хиљаде Босанаца који су служили у муџахединским јединицама Армије БиХ били темељ СДА-ове свемуслиманске мини-државе у Босни..."³⁵

Међународни кривични суд за бившу Југославију водио је истрагу против Алије Изетбеговића за ратне злочине, али је истрага обустављена након његове смрти 2003. године.

СДА наставља да подржава и користи муџахедине и након рата

Након рата, како Шиндлер наводи,

руководство СДА одлучило је да свим страним борцима који су помагали у цихаду масовно да босанско држављанство. . . . Накнадна истрага показала је да је већ познато да је 741 муџахедин добио држављанство крајем 1995. и почетком 1996, већином нелегално. Међутим, како је држављанство добило најмање неколико стотина муџахедина који никада, у ствари, нису ни живјели у Босни, масовна натурализација након Дејтона обухватила је на хиљаде страних бораца. Муслиманска тајна полиција заобилазила је правила и водила рачуна да терористи добију држављанство френетичном брзином, у многим случајевима на лицу мјеста; 103 увезена муџахедина добила су држављанство истог дана, 28. децембра 1995. године.³⁶

Према Дејтонском споразуму, сви страни борци морали су да буду протјерани из БиХ. Али се Изетбеговић томе противио.³⁷ Ричард А. Кларк, званичник Клинтонове администрације за борбу против тероризма, написао је у мемоарима да су Сједињене Америчке Државе запријетиле Изетбеговићу "престанком сваке помоћи . . . ако у потпуности и искрено не спроведе Дејтон тако што ће протјерати муџахедине".³⁸ Чак и након тога, Кларк је написао „Изетбеговић никада није никог протјерао“.³⁹

Међутим, многи су остали у БиХ, а СДА их штити и користи за учвршћивање моћи. Године 1996., одмах након рата, како извјештава *Гардијан*, "исламски борци дјеловали су

³⁵ *Id.* на стр. 170.

³⁶ *Id.* на стр. 239.

³⁷ Дејтонски споразум, Анекс 1А, чл. III (2).

³⁸ RICHARD A. CLARKE, *AGAINST ALL ENEMIES: INSIDE AMERICA'S WAR ON TERROR* (2004), стр. 139.

³⁹ *Id.*

као нека врста паравојне гарде Изетбеговићеве муслиманске и изражено националистичке Странке демократске акције [СДА].⁴⁰

Према извјештају који је недавно објавио Војни ратни колеџ САД-а, Изетбеговић је "отворено подржавао наводно распуштене муџахединске војне јединице, док су бројна убиства и друго насиље, нарочито над босанским Хрватима који живе у Федерацији, вршили ти исти муџахедини и њихови босански саучесници. Ово нису била тек случајна дјела насиља у поратном периоду безакоња. СДА је, у ствари, користила муџахедине као "моћну полуку у борби да задржи етничку већину у раније мјешовитим срединама централне Босне и Сарајева. . .".⁴¹

Данашња СДА наставља да одржава тијесне везе са радикалним исламистима

СДА се никада није одрекла својих џихадистичких веза. Уистину, многи актуелни политички лидери СДА имају и имали су тијесне везе са радикалним исламистима и џихадистима. То су, на примјер, Бакир Изетбеговић предсједник СДА, Шемсудин Мехмедовић и Шефик Џаферовић, потпредсједници СДА, чланови одбора СДА Хасан Ченгић и Осман Мехмедагић, који је био начелник безбједности Алије Изетбеговића у периоду регрутовања муџахедина, а данас је директор Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ.

Лидер СДА - и бошњачки члан Предсједништва БиХ - Бакир Изетбеговић, сlijеди исламску идеологију свог оца. Бакир Изетбеговић био је близак сарадник свог оца током рата, те је добро знао за његове блиске везе са муџахединима. Један бивши члан СДА изјавио је да је Бакир Изетбеговић био један од главних заштитника муџахедина који су остали у БиХ након рата.⁴² Млађи Изетбеговић такође је помогао изградњу џамије Краља Фахда, који је главни центар моћи веџаизма у БиХ.⁴³ Према обавјештајном извјештају Страфора који је процурио у јавност, Бакир Изетбеговић покушао је да Ал-Каиди у Ираку, претечи ИСИЛ-а, прода пројектиле земља-ваздух.⁴⁴ Према једном аналитичару, Бакир Изетбеговић "признао је да је лично у контакту са водећим муџахединским фигурама у Босни, као што су Имад ал-Хусин, познат као Абу Хамза, и да је понудио "помоћ у било ком облику".⁴⁵

⁴⁰ John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, The Guardian, 9. јули 1996.

⁴¹ Leslie S. Lebl, *Islamism and Security in Bosnia –Herzegovina*, Strategic Studies Institute and U.S. Army War College, мај 2014, на стр. 24, гдје цитира Azinović, Bassuener, and Weber, A Security Risk Analysis, Democratization Policy Council, октобар 2011, стр. 65 (фусноте изостављене).

⁴² *Id.* на стр. 17.

⁴³ *Id.*

⁴⁴ Gordon N. Bardos, *Al Qaeda's Balkan Ties: The Bosnian Connections*, American Center for Democracy, 22. август 2014.

⁴⁵ Gordon N. Bardos, "Our Goal is Jerusalem" – *Militant Islamists in Southeast Europe*, American Center for Democracy, 8. фебруар 2014.

Изетбеговић је недавно демонстрирао тијесне везе са египатском исламистичком Муслиманском браћом. Године 2014, позвао је лидере Муслиманске браће на састанак у Предсједништво БиХ и сликао се са четири подигнута прста у облику "рабије", поздрављајући Муслиманску браћу.⁴⁶ Египатско Министарство спољних послова позвало је отправника послова БиХ и упутило протест због Изетбеговићевих поступака.

Бакир Изетбеговић показује "рабију", знак Муслиманске браће

Године 2013, Изетбеговић је говорио у прилог томе да БиХ постане пуноправна чланица Организације за исламску сарадњу.⁴⁷ То би значило да БиХ мора да потпише Каирску декларацију о људским правима у исламу, која ограничава универзална људска права на права према исламском *шерџату*.⁴⁸

Други истакнути члан СДА је Шемсудин Мехмедовић, актуелни члан Парламентарне скупштине БиХ и потпредсједник странке, који је био начелник полиције у једном од кључних центара дјеловања Ел Мудахида. *Гардијан* је овако описао Мехмедовићев однос са мудахединима након рата:

Извори говоре да су нарочито блиски са Шемсудином Мехмедовићем, главним полицијским функционером у регији и утицајном тврдолинијашу у Изетбеговићевој странци.

Мехмедовић пази и штити те људе у склопу плана да се оснују резервне снаге и тероришу потенцијални политички опоненти, прогоне Срби и Хрвати и врши притисак на муслимане који не подржавају Изетбеговића, кажу локални званичници.⁴⁹

Хасан Ченгић, који је био члан надзорног одбора организације ТWРА, повезане са Ал-Каидом, горе поменуте⁵⁰, и данас је члан главног одбора СДА. Америчко Министарство финансија блокирало је Ченгићеву имовину на основу извршног налога који се примјењује

⁴⁶ *Оптужбе против идеолога Муслиманског братства: Интерпол тражи Ел-Кадавија!*, ДНЕВНИ АВАЗ, 8. децембар 2014; Горан Маунага, *Изетбеговић изазвао дипломатски скандал*, ГЛАС СРПСКЕ, 6. фебруар 2014.

⁴⁷ Lebl на стр. 35.

⁴⁸ Jonathan Russell, *Human Rights, The Universal Declaration vs The Cairo Declaration*, London School of Economics and Political Science, Middle East Centre Blog, 12. октобар 2010.

⁴⁹ John Pomfret, *Iranians Form 'Terror Force' in Bosnia*, THE GUARDIAN, 9. јули 1996.

⁵⁰ John Pomfret, *Bosnian Officials Involved in Arms Trade Tied To Radical States*, WASH. POST, 22. септембар 1996, на стр. A26.

на "лица која угрожавају међународна настојања стабилизације на западном Балкану",⁵¹ али је он и даље високопозиционирани члан одбора СДА.

Награђивани сарајевски новинар, Есад Хећимовић, рекао је: "Терористи имају своје заштитнике у врху власти . . . Неки политичари очигледно мисле да ће им терористи у датом моменту добро доћи."⁵²

У извјештају који је недавно објавио Војни ратни колеџ САД-а, упозорава се на "опасност од размјене повјерљивих података и одлука са босанским политичарима и представницима који су повезани са Муслиманском браћом и Ираном".⁵³ С обзиром на то да СДА контролише обавјештајну службу и друге институције БиХ, ово упозорење је више него оправдано.

⁵¹ U.S. Office of Foreign Assets Control, Specially Designated Nationals and Blocked Persons List, 11. октобар 2016, преузето са www.treasury.gov/ofac/downloads/sdnlist.pdf.

⁵² Gordon Bardos, *The Balkans ISIS Training Grounds*, American Center for Democracy, 16 Sept. 2016 (наведени коментари из Есад Хећимовић: *Терористи имају заштитнике у врху власти и то је велики проблем ове државе*, ПОСТАЈА.БА, 17. новембар 2011.

⁵³ Lebl на стр. 46.

Истакнуте личности СДА, бивше и садашње		
	Везе са радикалним исламом	Садашњи званични положај
Бакир Изетбеговић	- Блиски сарадник свог оца, Алије Изетбеговића, током регрутовања муџахедина - Штитио муџахедине након рата - Помагао у изградњи џамије краља Фахда, центра веџабизма у БиХ	- Предсједник СДА - Члан Предсједништва БиХ
Шемсудин Мехмедовић	- Ратни начелник полиције у Тешњу, муџахединском упоришту - Подстицао и штитио муџахедине након рата 2013. године, ухапсила га СИПА због оптужбе за ратне злочине, што је довело до скидања директора СИПЕ	- Потпредсједник СДА - Члан Парламентарне скупштине БиХ
Хасан Ченгић	- Члан одбора организације TWRA која је повезана са Ал-каидом - Америчко Министарство финансија му је блокирало имовину	- Члан одбора СДА - И даље под санкцијама америчког Министарства финансија
Шефик Џаферовић	- Начелник Одјељења крим. полиције, Зеница, сједишта муџахедина - Истрага није спроведена упркос инкриминишућим доказима	Замјеник предсједника Представничког дома БиХ
Осман Мехмедагић	Начелник безбједности Алије Изетбеговића у вријеме регрутовања и ратних дејстава муџахедина	Директор Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ

Ускраћивање правде за муџахединске злочине

СДА је такође блокирала процесуирање ратних злочина које су починили муџахедини. Тужилаштво БиХ, које - нарочито са садашњим главним тужиоцем - има блиске везе са СДА, није затражило правду за ратне злочине муџахедина над Србима. Тужилаштво нарочито штити чланове СДА који су били умијешани у муџахединска звјерства. Чак је и замјеник шефа америчке мисије Николас М. Хил 2015. године примијетио да се "генерално сматра да је главни тужилац под великим утицајем бошњачких политичких снага" и да постоје "притужбе да тужилаштво има превише тврдокорних сљедбеника СДА".⁵⁴

Дана 19. јула 2013. године, Државна агенција за истраге и заштиту (СИПА) ухапсила је Шемсудина Мехмедовића, посланика у Парламентарној скупштини БиХ из редова СДА (о чијим везама са муџахединима смо већ говорили) у вези са злочинима над цивилима српске националности. Након хапшења, Тужилаштво БиХ, уз помоћ Суда БиХ, користи

⁵⁴ Nicholas M. Hill, *Moving Beyond Narrow-Minded Politics*, МРЕЖА ЗА ИЗГРАДЉУ МИРА, 8. јули 2015.

кривичноправни систем као оружје за напад и смјену директора СИПА-е Горана Зупца. Недуго након Мехмедовићевог хапшења, на интернет страници Тужилаштва почеле су да се објављују пријетње и жучни напади главног тужиоца против Зупца. У мјесецу јуну 2014, Тужилаштво БиХ подиже отворено политичку оптужницу против Зупца на основу навода да није спријечио оштећење државних објеката током фебруарских немира у градовима Федерације БиХ.⁵⁵

Као да је желио да уклони сваку сумњу у погледу политичке природе оптужнице против Зупца, бошњачки члан Предсједништва БиХ Бакир Изетбеговића у августу 2014. године изјављује: „највероватније ћемо га послати у затвор“.⁵⁶ Суд БиХ донио је првостепену одлуку на основу дубиозне оптужбе којом је Зупцу изречена условна казна од годину дана затвора. У августу 2015. године, на основу ове одлуке, Савјет министара БиХ смјењује Зупца са функције.

Нови докази да главни тужилац Салиховић штити Мехмедовића изашли су на видјело 14. јануара 2014. године, када Тужилаштво БиХ уступа предмет о незаконитом скривању велике количине наоружања - у ком је Мехмедовић првоосумњичени - тужилаштву Зеничко-добојског кантона, које је под контролом СДА.

Тужилаштво БиХ такође одбија да истражи доказе који актуелног предсједавајућег Представничког дома БиХ и потпредсједника СДА Шефика Џаферовића повезују са ратним злочинима одреда Ел Муцахид. Мирсад Кебо, бивши потпредсједник Федерације БиХ и бивши члан бошњачке странке СДА, недавно је Тужилаштву БиХ доставио доказе да је Џаферовић био саучесник у звјерствима Ел Муцахида. Током рата, Џаферовић је био начелник Одјељења крим-полиције Државне безбједности у Зеници, које је служило као штаб Одред. Кебин доказни материјал, на примјер, садржи документе који показују да су Џаферовић и Сакиб Махмуљин, командант Трећег корпуса АРБиХ били удаљени свега десетак метара када је припадник Одред одрубио главу српском цивилу у Возући.⁵⁷ Међутим, 11. марта 2015. године, Тужилаштво БиХ одлучује да неће уопште ни истраживати доказе против Џаферовића и Махмуљина.

БиХ не сузбија цихадизам

Докази јасно говоре да безбједносни апарат БиХ под доминацијом СДА не ради на искорјењивању присуства цихадиста у БиХ. Безбједносне службе у Сарајеву и њихови домаћи политички и међународни супервизори једноставно не желе да одговоре на екстремистичке пријетње које су тијесно повезане са СДА и њеним ратним поборницима. Многи ИСИЛ-ови регрути су бивши борци одреда Ел Муцахид, ког је створио Алија Изетбеговић⁵⁸, укључујући најмање једног од шест лица поријеклом из БиХ против којих су Сједињене Америчке Државе 2015. године подигле оптужницу због слања новца и

⁵⁵ Denis Dzidic, *Bosnia Investigative Agency Chief's Protest Charge Confirmed*, BALKAN INSIGHT, 20. јуни 2014.

⁵⁶ Изетбеговић: СДА мора “добро побиједити” на изборима, ОСЛОБОЂЕЊЕ, 27. август 2014.

⁵⁷ Кебо: Џаферовић и Махмуљин били су 10 метара од мјеста ликвидације српског цивила, Дневни аваз.

⁵⁸ Budi Timothy Holman, *Foreign Fighters from the Western Balkans in Syria*, CTC Sentinel (Combating Terrorism Center at West Point), јуни 2014, на стр. 9.

материјалних средстава ИСИЛ-у.⁵⁹

Као што је примијетио Ненад Пејић за Радио Слободна Европа / Радио Слобода:

Постоје небројени примјери неадекватног поступања локалних власти против исламског екстремизма. Већина ових кривичних предмета није ријешена, а када се терористи и идентификују, суђења трају годинама. Постоје одређене тврдње да „непоступање“ у Босни вуче коријене још од прије 20 година, када су власти Босне дале 50 пасоша страним муцахединима, већином селефијама / вехабијама. . . . Ово "непоступање" нема никакве везе са капацитетима полиције или судова, нити са лошом опремом, него са етнички подијељеном полицијом и судством БиХ са политичким спонзорством.

Лидери исламске заједнице и локални политичари описују терористичке чинове у БиХ као изолована "кривична дјела", а не посљедицу растућег исламског екстремизма. Настојања да се покрену полицијске истраге вехабијског покрета често се називају исламофобним.⁶⁰

Неки држављани БиХ које се боре за ИСИЛ сигурно ће погинути. Многи други ће се вратити у Европу, опаснији него што су били када су отишли. Међутим, функционери на нивоу БиХ не чине скоро ништа да спријече ријеку регрута која одлази за Сирију и Ирак, нити се баве онима које се враћају.

Када и дође до процесуирања повратника из Сирије и Ирака, Тужилаштво БиХ генерално додјељује те предмете неискусним тужиоцима, а повратницима се изриче једногодишња условна казна или симболичне новчане казне. На примјер: у мјесецу марту, Суд БиХ осудио је лице које се борило за ИСИЛ на само годину дана затвора или, алтернативно, новчану казну.⁶¹ Ова блага казна ни на који начин не одвраћа грађане БиХ који желе да се придруже ИСИЛ-у (и другим цихадистичким организацијама) и који се враћају у Европу као озбиљна терористичка пријетња и шаље поруку да институције БиХ сматрају да придруживању ИСИЛ-у није ни озбиљно ни неприхватљиво.

Незаконити поступци високог представника, којима је пренио надлежности ентитета на нивоу БиХ, довели су и муслиманско и немуслиманско становништво у ризик. Нарочито, централизација обавјештајних служби - коју је БиХ наметнуо високи представник - довела је до концентрације у рукама једне агенције под доминацијом СДА. Године 2004, високи представник Педи Ешдаун наредио је БиХ да централизује прикупљање обавјештајних сазнања у ОБА-и и забранио све друге цивилне обавјештајно-безбједносне структуре.

⁵⁹ Рамиз Хоџић Сики био у одреду Ел Муцахид, ДНЕВНИ АВАЗ, 10. фебруар 2015.

⁶⁰ Ненад Пејић, *Wahhabist Militancy in Bosnia Profits from Local and International Inaction*, JAMESTOWN TERRORISM MONITOR 9, Issue 42, 17. новембар 2011.

⁶¹ *Emin Hodžić sentenced to Prison for fighting in Syria*, SARAJEVO TIMES, 22. март 2016.

Садашњи директор Агенције, Осман Мехмедагић, био је Изетбеговићев начелник безбједности у периоду у ком је Изетбеговић увозио муцахедине у БиХ, тијесно сарађивао с њима, а на крају им да дао и уточиште. Незамисливо је да Мехмедагић није знао - у најмању руку - за Изетбеговићеве цихадистичке активности. Вјероватно се из овог разлога Централна обавјештајна агенција САД-а (ЦИА), судећи по медијским извјештајима, успротивила Мехмедагићевом именовању на мјесту директора. ЦИА је упутила допис предсједавајућем Предсједништва БиХ наводећи да нови директор не смије бити исламиста,⁶² али је Мехмедагић именован упркос допису.

Коментаришући разлоге посјете директора ЦИЕ Џона Бренана у априлу 2016. године, стручњак за тероризам из БиХ рекао је сљедеће: "САД желе конкретну акцију која подразумева проналазак веће количине складишта наоружања и опреме коју користе исламисти, пресијецање токова финансирања у БиХ, адекватније мјере надзора над исламистичким групама и спречавање пропаганде која се овдје несметано одвија".⁶³ Стручњак такође наводи забринутост САД-а због "појачане активности Турске коју прати и појачана активност иранске службе, која исто има одређену подршку са врха СДА, конкретно од њеног предсједника Бакира Изетбеговића . . .".⁶⁴

Власти Републике Српске чине све што је у њиховој моћи да зауставе тероризам у БиХ и иностранству. Међутим, властима Републике Српске везане су руке у напорима да обезбиједе заштиту од цихадистичког насиља. Обавјештајне и безбједносне агенције на нивоу БиХ и Федерације често не дијеле обавјештајна сазнања са институцијама Републике Српске. У међувремену, цихадистичке заједнице постоје у Федерацији и Дистрикту Брчком, изван надлежности полиције Републике Српске.

Ове заједнице само наглашавају легитимно страховање грађана Републике Српске због тако спремно изречених пријетњи насиљем против Републике Српске у вези са референдумом о Дану Републике. Предсједник СДА, Бакир Изетбеговић, запријетио је да ће предсједник Републике Српске, Милорад Додик, завршити као Садам Хусеин, Муамер Гадафи или Слободан Милошевић.⁶⁵ Бивши командант Сефер Халиловић, који се налази на челу друге бошњачке странке, запријетио је ратом против Републике Српске ако одржи референдум о Дану Републике и хвалисао се да би Република Српска могла да издржи највише 10 до 15 дана.⁶⁶ Ниједан лидер СДА нити било која друга бошњачка странка нису се оградиле од ових пријетњи. Виши званичници никада не би требало да пријете употребом силе ради рјешавања политичких спорова; међутим, ове пријетње додатно нарушавају мирољубиве односе међу заједницама када јавност зна за присуство наоружаних радикалних група под заштитом СДА.

⁶² *Зашто је шеф ЦИА "под велом тајне" у Сарајеву*, ТАНЈУГ, 22. април 2016.

⁶³ *Id.*

⁶⁴ *Id.*

⁶⁵ *Izetbegovic: Peace in Bosnia seriously threatened, Serb entity referendum must be prevented*, HINA, 15. август 2016.

⁶⁶ *Bosnia's Republika Srpska to hold controversial referendum despite ban*, BNA Intellinews, 23. септембар 2016.

Међународна заједница доприноси овом проблему

Западни креатори политике допринијели су - и настављају да доприносе - ширењу цихадизма у БиХ тако што подржавају СДА и њен циљ централизовања власти на нивоу БиХ. Република Српска жели да очува Дејтонски споразум, који значајне надлежности даје ентитетима. Ентитети са чврстим надлежностима, између осталог у сфери безбједности, представљају важну заштиту од радикалног ислама и тероризма. Насупрот томе, СДА и њени савезници у међународној заједници желе да наруше поратно рјешење преношењем надлежности на централизоване институције под доминацијом исламске СДА и тако уклањају ове битне заштите. Без тих заштита које даје Дејтонски споразум, присуство и дјеловање цихадиста у БиХ временом ће се само повећавати.

Као земља са највећим бројем људства по глави становника које је отишло да се бори уз раме са ИСИЛ-ом и радикалним исламским снагама у Сирији и Ираку, БиХ се несумњиво суочава са растућом пријетњом тероризма. Међутим, у интервјуу који је дао 24. априла 2015. године, први замјеник високог представника, на питање да ли постоји одређени ризик од насилног екстремизма у БиХ, одговара да "не постоји ништа што Босну и Херцеговину чини подложнијом одређеним пријетњама у односу на било коју другу земљу".⁶⁷

Како смо већ објаснили, БиХ се већ дуго користи као полигон за обуку и уточиште за већа терористичка дјела против западних интереса. Посљедњих година, ИСИЛ постаје све опаснији, како су показали најновији напади у Паризу, Бриселу и другим мјестима у Европи. Ако се дозволи даље тровање БиХ цихадистичким присуством, Европи и Сједињеним Америчким Државама биће још теже да се одбране од тероризма.

Закључак

БиХ је потребно одлучно дјеловање на супротстављању и искорјењивању присуства цихадиста. Међутим, до тога неће доћи све док њене централизоване безбједносне институције буду под доминацијом странке са тијесним везама са муџахединима. Ако пријатељи БиХ у међународној заједници желе да смање пријетњу тероризма из БиХ, треба да престану да подржавају програм централизовања обавјештајних и безбједносних служби у сарајевским агенцијама и блокирања противтерористичког дјеловања ентитета и локалне полиције.

⁶⁷ Интервју са првим замјеником високог представника Дејвидом М. Робинсоном, ДНЕВНИ АВАЗ, 24. април. 2015.